Županijsko izvješće: Splitsko-dalmatinska županija

Godina provedbe: 2024

Broj održanih sastanaka: 6
Broj usvojenih programa: 3 (uključujući navedene programe i projekte svih dionika sustava)

Provedeni programi
Plan rada Povjerenstva za 2024. g. (uključujući navedene programe i projekte svih dionika sustava).

Provedene ostale aktivnosti
Prikupljanje podataka i izrada godišnjeg Izvješća o radu Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga SDŽ za 2024.g. kao i Izvješće o specificiranim javnim rashodima za 2024. g. za SDŽ.
Izrada Akcijskog plana djelovanja na području ovisnosti Splitsko-dalmatinske županije za razdoblje do 2026. g.

Povjerenstvo ima slijedeće zadaće:
-koordinira rad institucija koje su uključene u program suzbijanja zlouporabe droga na području Splitsko-dalmatinske županije,
-prati i analizira suzbijanje zlouporabe droga u lokalnoj zajednici,
-predlaže aktivnosti u svrhu suzbijanja zlouporabe droga na području Županije,
-potiče mjere preventivnog djelovanja,
-daje stručno mišljenje i prijedloge za donošenje zakonskih akata i izradu Nacionalne strategije na lokalnoj, područnoj (regionalnoj) i državnoj razini,
-obavlja i druge poslove utvrđene Nacionalnom strategijom djelovanja na području ovisnosti i Akcijskim planom djelovanja na području ovisnosti

Održane su Sjednice Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga Splitsko-dalmatinske županije: 12. 04. 2024., 26.05. 2024., 22.07. 2024., 02.09. 2024., 25.09. 2024. i 14.11. 2024. godine u Sali za sastanke, Domovinskog rata 2, Split, a tijekom godine sastanci, konzultacije i koordinacije. Raspravljano je o stanju i trendovima zlouporabe droga u RH i Splitsko-dalmatinskoj županiji. Budući da epidemiološki podaci o prevalenciji uporabe psihoaktivnih tvari i ponašajnim ovisnostima pokazuju uzlazne trendove, te se javljaju brojni izazovi u pogledu poremećaja mentalnog zdravlja i ovisnosti održani su sastanci i koordinacije u cilju jačanja programa i intervencija kvalitetne univerzalne, selektivne i indicirane prevencije ovisnosti koji pokazuju pozitivne učinke te uloge Županijskog povjerenstva.
Članovi Povjerenstva su 24.04.2024. sudjelovali na on line sastanku organiziranom od Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (moderator Sanja Mikulić) na temu izrade županijskih akcijskih planova na području ovisnosti. Akcijski plan djelovanja na području ovisnosti do 2026. godine za Splitsko-dalmatinsku županiju je donesen u listopadu 2024. godine, te su postavljeni prioriteti, posebni ciljevi i mjere za SDŽ. Potporom SDŽ osnovan je Centar za sigurniji Internet, a sudjelovalo se u okviru fokus grupe Ovisnost u aktivnostima izrade Socijalnog plana Splitsko-dalmatinske županije. Članovi Povjerenstva su sudjelovali na Nacionalnoj Reitox akademiji o znanstveno utemeljenoj prevenciji koja se održala u Zagrebu 16.9.2024. u organizaciji Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i Okruglom stolu-panel raspravi „Smanjenje štete-od stereotipa koji se pripisuje osobama riskantnog ponašanja do javnih politika zasnovanih na istraživanju-gdje smo?“u organizaciji Zajednice Pape Ivana XXIII.
Aktivnosti i suradnje:

Savjetovalište za besplatno i anonimno testiranje na virusne hepatitise i HIV, NZJZ SDŽ
Dostupnost usluga Savjetovališta je svakog radnog dana u NZJZ SDŽ, te u udruzi „Help“(liječnik spec. epidemiolog odlazi prema potrebi). Laboratorijsku dijagnostiku obavljaju djelatnici Službe za mikrobiologiju Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije. Savjetnici trajno sudjeluju u preventivnim i javnozdravstvenim

aktivnostima u prosvjetnim ustanovama, terapijskim zajednicama za tretman ovisnika, zatvorskom sustavu, raznim outreach programima i istraživačkim projektima, uz kontinuiranu suradnju sa Klinikom za infektologiju KBC Split i Klinikom za infektivne bolesti „Fran Mihaljević“ u Zagrebu, te udrugama Help i Hepatos. Kontinuirano se putem predavanja, radionica i sudjelovanja u medijima educira zdravstvene djelatnike o potrebi primjene standardnih mjera zaštite u cilju minimaliziranja rizika prenošenja virusnih hepatitisa, HIV-a i drugih uzročnika koji se prenose krvlju. Time se trajno osvješćuje javnost o preventivnim i zdravstvenim, kao i etičko-pravnim dimenzijama HIV infekcije i drugih spolno i krvlju prenosivih bolesti.
Tijekom razdoblja od siječnja do kraja prosinca 2024. g. u Savjetovalištu je obavljeno 243 testiranja na HIV (4 pozitivna nalaza), te 242 testiranja na HBV i HCV infekciju (4 pozitivna nalaz na HBV infekciju i 1 pozitivan nalaz na HCV infekciju) uz prateća savjetovanja i u upućivanja u skrb.Tijekom istog razdoblja u Udruzi Help je ukupno testirano na HIV: 180, HCV: 100, sifilis: 55 I obavljeno 1489 savjetovanja.
U suradnji s Hrvatskim društvom za bolesti jetre “Hepatos” u 2024. obavljeno je 186 testiranja na HBV, HCV I HIV uz 1163 korisnika koji su savjetovani, testirani, pregledani (Fibroscan), upućeni na liječenje, te dobili psihološku, socijalnu, pravnu ili drugu pomoć.
Projekt: InfoHep Centar
Linkage to care: Mobilni InfoHep Centar - outreach program prema rizičnim skupinama
Mobilni InfoHep Centar je kombi vozilo opremljeno za pružanje zdravstvenih usluga na terenu. Hrvatsko društvo za bolesti jetre Hepatos u suradnji s liječnicima epidemiolozima Nastavnog zavoda za javno zdravstvo i specijalistima infektolozima KBC Split obavlja edukaciju i predavanja, povjerljivo i anonimno savjetovanje i testiranje, pretragu jetre elastografijom i zakazivanje termina kod liječnika specijaliste infektologa, te se dovodi na teren korisnicima. Usluge koje se pružaju su najviše usmjerene prema osobama koje su bile ili jesu u riziku od infekcije; ovisnici o drogama, zatvorenici, ratni vojni veterani...
U kombiju koji je prerađen i opremljen za pružanje zdravstvenih usluga na terenu, liječnici epidemiolozi Nastavnog zavoda za javno zdravstvo pružaju usluge savjetovanja i testiranja te vode službenu evidenciju o pozitivnim osobama kako bi se prikupili podaci za Registar. Testiranja na Hepatitis C i HIV se provode brzim testovim, što znači da korisnici rezultate na obavljene pretrage dobiju za 20 do max. 40 minuta.
Osim testiranja na zarazne bolesti, liječnici pregledavaju jetru mjerenjem fibroze jetre elastografijom; Mobilni InfoHep Centar je opremljen prijenosnim Fibroscan-om. Cjelokupnu uslugu za oboljele zaokružuje prisutnost liječnika infektologa koji provodi liječenje i odmah po završetku testiranja i pregleda jetre oboljelima preporučuje/dogovara daljnje liječenje. Ovim načinom rada korisnicima se u njihove sredine dovode zdravstvene usluge koje im inače nisu lako dostupne.
21.02.2024. Hrvatsko društvo za bolesti jetre Hepatos i NZJZ SDŽ su pružali usluge Mobilnog InfoHep Centra – mobilne klinike korisnicima ANST 1700. Tijekom sastanka razgovaralo se o mogućnostima buduće suradnje i pružanju usluga korisnicima udruge ANST 1700.
U suradnji s dr. Magdom Pletikosa Pavić iz Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije (NZJZ SDŽ), korisnicima Udruge ponuđene su usluge dostupne u InfoHep Centru - testiranje brzim testovima na hepatitis C i HIV, te pregled jetre elastrografijom uređajem Fibroscan 530 compact uz motivacijsko-savjetodavni razgovor.
27.02.2024. PROGRAM PULS NADE, Zajednica SUSRET, Predavanje: „Napredne metode i intervencije: Stručni seminar o prevenciji krvlju i spolno prenosivih bolesti te smanjenju rizika od prekomjerne doze“
U Savjetovalištu Zajednice Susret u Splitu, dana 27. veljače 2024., održana je edukacija na temu "Napredne metode i intervencije: Stručni seminar o prevenciji krvlju i spolno prenosivih bolesti te smanjenju rizika od prekomjerne doze". Edukaciju je vodila dr. med. spec. epidemiolog Magda Pletikosa Pavić iz Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije.
Tokom edukacije, djelatnicima Zajednice Susret predstavljeni su koraci prema postizanju smanjenja i održavanja niske prevalencije krvlju i spolno prenosivih bolesti među ovisnicima unutar Zajednice. Djelatnicima zajednice su ponuđene usluge dostupne u InfoHep Centru, uključujući testiranje brzim testovima na hepatitis C i HIV, te pregled jetre elastrografijom uređajem Fibroscan 530 compact, uz motivacijsko-savjetodavni razgovor s liječnikom.
U studenom 2024. je obavljena edukacija psihologinje Leine Raspudić (savjetovanje i testiranje na HCV i HIV brzim testovima).

06.03.2024. MIHC aktivnosti u PTC Cista Velika Zajednice Susret

U partnerstvu Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije (NZJZ SDŽ) i Društva Hepatos, u suradnji s Zajednicom Susret, nastavljen je rad na pravovremenom uključivanju u zdravstvenu skrb korisnika Zajednice oboljelih od bolesti jetre. Pružane su usluge Mobilnog InfoHep Centra u PTC Cista Velika.

Ove usluge uključuju brzo testiranje na prisutnost antitijela na hepatitis C i HIV korištenjem brzih testova, pregled jetre elastrografijom pomoću uređaja Fibroscan® 530 compact te motivacijsko-savjetodavne razgovore s liječnicima. Ovom suradnjom, cilj je postizanje smanjenja i održavanja niske prevalencije spomenutih bolesti među ovisnicima, a pristup ovim važnim zdravstvenim uslugama unutar Zajednice daljnji je korak prema eliminaciji virusnih hepatitisa do 2030.

19.03.2024. Javnozdravstvena akcija u Udruzi veterana 4.gardijske brigade

Hrvatsko društvo za bolesti jetre "Hepatos" i Udruga veterana 4. gardijske brigade, u suradnji s Klinikom za Infektologiju KBC Split (prof. dr. sc. Draganom Ledinom) i specijalistima epidemiologije NZJZ SDŽ (doc. dr. sc. Dianom Nonković i dr. Magdom Pletikosa Pavić), 18.03.2024. su organizirali besplatne preventivne preglede u prostorijama Udruge veterana 4. gardijske brigade.

Veliki broj zainteresiranih veterana odazvao se aktivnosti tijekom koje su Veteranima 4. Gardijske brigade i članovima njihovih obitelji ponuđene usluge:

opregleda jetre FibroScan® uređajem

otestiranje brzim testovima (iz usne šupljine) na HCV

osavjetovanja i informiranja o bolestima jetre, o zdravom načinu života, prevenciji malignih bolesti i važnosti odaziva na nacionalne programe u otkrivanju malignih bolesti.

Tijekom aktivnosti, okupljeni veterani su imali priliku poslušati predavanja prof. dr. sc. Ledine i dr. Pletikosa Pavić koji su okupljene branitelje informirali o rizicima i dostupnim terapijama, te prednosti pravovremenog liječenja bolesti jetre. Tijekom prezentacija, također je predstavljen dosadašnji rad Društva Hepatos u veteranskoj populaciji.

26.04.2024. Javnozdravstvena akcija u AD Plastik „Tvrtka-prijatelj zdravlja“ (Živjeti zdravo)

Tijekom javnozdravstvene akcije 26.04.2024. za djelatnike AD Plastik Solin, unutar prostorija ove tvrtke certificirane kao „Tvrtka prijatelj zdravlja“, djelatnici NZJZ SDŽ i mobilni tim Društva za bolesti jetre Hepatos pružali su usluge Mobilnog InfoHep Centra – mobilne klinike:

opreglede jetre FibroScan® uređajem

omjerenje krvnog tlaka te razine šećera u krvi

otestiranje brzim testovima (iz usne šupljine) na HCV

osavjetovanja i informiranja o bolestima jetre

Održana su i predavanja o štetnosti pušenja i zdravim životnim stilovima.

Javnozdravstvena akcija „Tvrtka- prijatelj zdravlja“, Cemex, Kaštel Sućurac

Nastavni zavod za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo proveo je dana 10. srpnja 2024. zdravstveni poligon za djelatnike tvrtke Cemex kao nositelja certifikata Tvrtka prijatelj zdravlja.

Nakon predavanja o Psihosocijalnim aspektima ovisnosti o pušenju, svi zainteresirani mogli su isprobati naočale koje simuliraju stanje nakon konzumiranja različitih količina alkohola ili lakih droga, te njihov utjecaj na vid i motoriku. Također su mogli izvršiti i pregled jetre transietnom elastografijom/FibroScan i savjetovati se o bolestima jetre.

Kao predstavnice NZJZ SDŽ-a aktivno su sudjelovale Magda Pletikosa Pavić, dr. med., spec. epidemiologije, Katarina Čolak Jurić, prof. psihologije i Inga Vučica, dr. med., mag. univ. sanit. publ., spec. javnog zdravstva.

11. 05. 2024. Javnozdravstvena humanitarna akcija „Splitska poliklinika na otvorenom„ u Splitu, Gradski perivoj - Đardin,

U organizaciji Sveučilišnog Odjela zdravstvenih studija u Splitu, Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije, Kliničkog bolničkog centra Split, Hrvatskog Društva za bolesti jetre „Hepatos“ i Udruge veterana Domovinskog rata 158. brigade i 6. domobranske pukovnije 11. 05. 2024. održana je Javnozdravstvena humanitarna akcija „Splitska poliklinika na otvorenom„ u Splitu, Gradski perivoj - Đardin. U akciji su sudjelovale liječnice Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije Magda Pletikosa Pavić, Petra Tomaš Petrić, Ivana Marasović Šušnjara i Gabriela Delić.

Program aktivnosti je obuhvaćao:

- promociju Nacionalnih programa ranog otkrivanja raka različitih sijela

- pregled kože na prisutnost mogućih malignoma (melanoma i sl.),
- uzorkovanje kapilarne krvi iz prsta (GUK),
- mjerenje krvnog tlaka i EKG snimanje,
- Mobilna klinika - pregled jetre elastografijom / FibroScan® uređajem, testiranje na HCV i HIV
- fizioterapijske i kineziterapijske aktivnosti:
    - Mjerenje tjelesne mase i procjenu nutritivnog statusa
    - Određivanje mišićne snage
    - Promociju i edukaciju nordijskog hodanja
    - Edukaciju o važnosti provođenja terapijskih vježbi kod limfedema

Hepatos Mobilna klinika - partner na EASL Congress-u 2024, Milano

Hrvatsko društvo za bolesti jetre "Hepatos" u suradnji sa epidemiolozima NZJZ SDŽ (doc. dr. sc. Diana Nonković i Magda Pletikosa Pavić, dr.med.) aktivno su sudjelovali u višednevnoj javnozdravstvenoj akciji na EASL Congress-u koji se 05.-08.06.2024. održavao u Milanu.

Kao partner European Association for the study of the Liver (EASL), organizatora kongresa, pružane su usluge Mobilne klinike (testiranja na HCV i HIV i pregleda jetre elastografijom / FibroScan® uređajem) i time se još jednom pokazalo zašto je Mobilna klinika globalno prepoznata kao jedan od najboljih primjera dobre prakse.

Kongres je okupio stručnjake i dionike iz područja hepatologije, te pružio priliku za razmjenu znanja, inovacija i najnovijih istraživanja vezanih uz bolesti jetre.

Aktivnosti pregleda jetre i testiranja su privukle pozornost novinara, znanstvenika, predstavnika vodećih globalnih organizacija te dugogodišnjih suradnika.

7. Međunarodni dan masne bolesti jetre – 13.06.2024.

Hrvatsko društvo za bolesti jetre „Hepatos“ obilježilo je 7. Međunarodni dan masne bolesti jetre u partnerstvu s Nastavnim zavodom za javno zdravstvo SDŽ te su 13.06.2024. građanima Splita i okolice omogućili preglede jetre FibroScan® uređajem u Savjetovalištu InfoHep Centra. Cilj aktivnosti bio je podizanje svijesti o sve zastupljenijem problemu današnjice – masnoj bolesti jetre te povećanje vidljivosti i nužnosti prevencije bolesti jetre. Medijska kampanja "Djeluj odmah, pregledaj se danas!" povodom obilježavanja #fattyliverday privukla je pozornost i odaziv zainteresiranih građana i pacijenata.

Prvi Međunarodni dan masne bolesti jetre pokrenut je 12. lipnja 2018. s ciljem podizanja svijesti o NASH-u i mjerama koje osobe mogu poduzeti kako bi spriječile bolest.

Nealkoholna masna jetra je bolest 21. stoljeća, poznata i kao „tihi ubojica” jer godinama ne pokazuje simptome sve do faze kada bolest postaje teško izlječiva. Često biva nedijagnosticirana, ignorirana i podprijavljivana, te u slučaju dugogodišnjeg zanemarivanja i neliječenja može dovesti do ciroze, raka jetre pa čak i potrebe za transplantacijom.

Međunarodni dan borbe protiv zlouporabe droge - 26.06.2024.

Zlouporaba droga jedan je od vodećih javnozdravstvenih problema u svijetu. Ovisnost o psihoaktivnim drogama je usko povezana s društvenim problemima kao što su siromaštvo, nezaposlenost, prostitucija, delikvencija, kriminalitet i beskućništvo. Veliki su problem i zdravstveni rizici koji su veći u populaciji ovisnika, kao što su poremećaji mentalnog zdravlja, kardiovaskularne i respiratorne bolesti, ozljede, zarazne bolesti (HIV, hepatitis C, hepatitis B, spolno prenosive bolesti) i smrtnost, koja je u populaciji ovisnika znatno veća nego u općoj populaciji iste dobi.

Osnovno načelo suzbijanja zlouporabe droga u zajednici je načelo smanjenja ponude i potražnje droga, što uključuje mjere prevencije ovisnosti, prepoznavanja i tretmana ovisnika te sprječavanje unosa droga i drugih psihoaktivnih supstanci.

Glavna skupština UN-a Rezolucijom 42/112 od 7. prosinca 1987. godine proglasila je 26. lipanj “Međunarodnim danom borbe protiv zlouporabe droga i nezakonitog prometa drogama” želeći upozoriti svjetsku javnost na problem zlouporabe droga u društvu i potrebu aktivnog uključivanja svih subjekata, kako na globalnoj tako i na nacionalnoj razini, na djelovanje u postizanju zajedničkog cilja – međunarodnog društva slobodnog od zlouporabe droga.

Obilježavanje ovog Međunarodnog dana provodi se u suradnji s nadležnim ministarstvima i drugim državnim tijelima, medijima i ostalim relevantnim ustanovama uključenim u prevenciju ovisnosti i suzbijanje zlouporabe droga, a ujedno predstavlja i inicijativu koja putem edukativno-promotivnih aktivnosti ima za cilj upozoriti cjelokupnu javnost na

raširenost zlouporabe droga u društvu, te promicanjem pozitivnih životnih vrijednosti i stilova življenja osobito kod mladih, doprinijeti zajedničkoj borbi protiv ovisnosti i suzbijanju zlouporabe droga u Republici Hrvatskoj.
Ured Ujedinjenih naroda za droge i kriminal (UNODC) potiče pojedince, neprofitne organizacije, privatni sektor i države članice da se uključe u kampanju obilježavanja ovog dana. Multidisciplinarni pristup osigurava odgovornost cjelokupnog društva u rješavanju ovog javnozdravstvenog izazova.
Povodom obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv zlouporabe droga i nezakonitog prometa drogama u organizaciji Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga Splitsko-dalmatinske županije, Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije, Hrvatskog društva za bolesti jetre Hepatos – Mobilni InfoHep Centar je održano savjetovanje i testiranje brzim testovima na HCV i HIV i pregled jetre elastografijom uređajem Fibroscan 530 compact uz motivacijsko - savjetodavni razgovor sa liječnicima .
Obilježavanje Svjetskog dana hepatitisa 28.7. 2024.
U suradnji Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije, KBC Split, Klinike za infektologiju i Hrvatskog društva za bolesti jetre Hepatos obilježen je Svjetski dan hepatitisa provođenjem aktivnosti u InfoHep Centru društva Hepatos.

Obilježavanje Mjeseca borbe protiv ovisnosti (15.11.-15.12. 2024.)
Projekt “Ca je covik!?”
Mjesec borbe protiv alkoholizma i drugih ovisnosti obilježava se u razdoblju od 15. studenog do 15. prosinca, s ciljem upozoravanja šire javnosti na problem zlouporabe svih oblika sredstava ovisnosti, a osobito droga te samim time poticanjem zdravih stilova života. Učenici OŠ Majstora Radovana - Trogir obilježili su Mjesec borbe protiv alkoholizma i drugih ovisnosti sudjelovanjem u aktivnosti pod nazivom Trogir - grad sretnih ulica “ u okviru projekta “Ca je covik!?”. Cilj aktivnosti je ukazati na opasnosti upravljanja vozilima u prometu pod utjecajem alkohola te na simboličan način povećati svijest o prisutnosti djece i učenika na ulicama. Stoga je ulica ispred Osnovne škole Majstora Radovana na dva sata bila pretvorena u dječje igralište i ukrašena uz pomoć vrijednih dječjih ruku. Sigurnost djece na prometnici podržali su prometni policajci PP Trogir regulacijom prometa u tom dijelu Trogira i Gradom Trogirom.
Uoči mjeseca borbe protiv alkoholizma i drugih ovisnosti (od 15. studenog do 15. prosinca) te uoči dana grada Trogira (16. 11.) učenici osnovne škole Majstora Radovana likovnim izričajem čuvaju baštinu svoga grada crtajući prepoznatljive motive grada pod UNESCOvom zaštitom te su radovi izloženi na tiramolima u atriju škole. Odabirom 12 radova nastao je kalendar za 2025. godinu. Posebnost ovog kalendara je posvećenost društvenim igrama koje su se nekada igrala djeca na ulicama. Kalendar je tiskan u suradnji s Nastavnim zavodom za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije –Službom za mentalno zdravlje, Povjerenstvom za suzbijanje zlouporabe droga Splitsko-dalmatinske županije i Gradom Trogirom.
22.11.2024. održano je 8. Međuškolsko natjecanje iz emocionalne pismenosti u OŠ Žrnovnica. Međuškolsko natjecanje završnica je aktivnosti koje potiču razvoj emocionalnih kompetencija u javnozdravstvenom projektu Pretežno vedro, te je ujedno i središnji događaj u obilježavanju Mjeseca borbe protiv ovisnosti. Ove je godine na natjecanju sudjelovala 31 škola s ukupno 300 učenika i oko 40-ak njihovih mentora i ravnatelja s područja Splitsko-dalmatinske županije. Sudionici su na školskim natjecanjima koristili društvenu igru, e-alat "Pretežno vedro".
Svjetski dan mentalnog zdravlja
Na Svjetski dan mentalnog zdravlja 10.10.2024. održan je koncert za djelatnike Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije. Budući da je tema ovogodišnjeg obilježavanja bila „Zdravlje na radnom mjestu“, koncert, kao vid uživanja u glazbenoj umjetnosti, ali i prilika za dijeljenje proživljenoga u kontekstu društvenog života, poticaj je na zdrave strategije nošenja s profesionalnim izazovima. Pod vodstvom mag. mus. Ivana Đangradovića nagrađivani zbor učenika OŠ Blatine – Škrape otpjevao je nekoliko pjesama: „Splite moj“, „Dani“, „Eci peci pec“, „En ten tini“, „Maestral“ i „Do – re – mi“ te na taj način skrenuo pozornost na važnost brige za mentalno zdravlje široj i stručnoj javnosti.
Projekt „Sloboda od zaraznih bolesti iza rešetaka“
Tijekom javnozdravstvene akcije 05.04.2024. u Zatvoru u Šibeniku u suradnji Nastavnog zavoda za javno zdravstvo SDŽ, Hrvatskog društva za bolesti jetre Hepatos i Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga Splitsko-dalmatinske županije mobilni tim Društva za bolesti jetre Hepatos i dr.med. Magda Pletikosa Pavić, spec. epidemiologije iz NZJZ SDŽ pružali su usluge Mobilnog InfoHep Centra – mobilne klinike zatvorenicima i djelatnicima:

opreglede jetre elastografijom FibroScan® 530 compact uređajem
otestiranje brzim testovima na HCV i HIV
osavjetovanja i informiranja o bolestima jetre i ovisnosti

Europski tjedan testiranja (European testing week) - (19.11.-22.11.2024.)
Djelatnici Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije sudjelovali su u Europskom tjednu testiranja na HIV anonimnim i besplatnim savjetovanjem i testiranjem zainteresiranih brzim testovima na HIV i sifilis. Javnozdravstvena i stručna zajednica Europe, putem brojnih stručnih smjernica i preporuka (ECDC, WHO), inicijativa kao što je Europski tjedan testiranja i projekata Europske komisije, stvara mogućnosti da se provode aktivnosti stvaranja veće svijesti o važnosti testiranja, prepoznavanja važnost integriranih usluga i načina informiranja ciljane populacije o važnosti prevencije, testiranja i liječenja HIV-a, virusnih hepatitisa i SPI, kao i tuberkuloze, i pored značajnih ograničenja u raspoloživim alatima za testiranje izvan specijaliziranih laboratorija. Nedostatak informacija / svijesti o ovim inicijativama može pridonijeti stigmatizaciji i osobe pod rizikom udaljiti od odluke i potrebe za testiranjem, a aktivniji napor da se integriranim pristupima zaštite spolnog zdravlja pomogne onima kojima je potrebno, posebno ključnim populacijama u Europi, presudan je korak ka kontrolirati ovih infekcija kao izazova javnog zdravlja.
Europski tjedan testiranja okuplja mrežu nevladinih organizacija / OCD-a, zdravstvenih ustanova, vladinih organizacija i drugih dionika da pojačaju odgovor na HIV, virusne hepatitise i SPI te sudjeluju u integriranom testiranju i drugim povezanim aktivnostima.

Tretman i nadzor nad ovisnostima – Služba za mentalno zdravlje Nastavni zavod za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije
Izvanbolničko liječenje i nadzor konzumenata i ovisnika o psihoaktivnim tvarima odvija se pri Službi za mentalno zdravlje. Rad primarno obuhvaća dijagnostiku, liječenje i psihosocijalni tretman opijatskih ovisnika upućenih samoinicijativno ili od strane obitelji, liječnika PZZ, drugih specijalističkih struka, ODO, suda,terapijskih zajednica te penalnog sustava, a u okviru tercijarne prevencije.
Potom zbrinjavanje konzumenata i eksperimentatora drugih ilegalnih psihoaktivnih tvari ambulantnim putem, te drugih rizičnih ponašanja, a u sklopu sekundarne prevencije.
Nadalje dijagnostika i tretman drugih mentalnih poremećaja savjetodavno, psihoterapijski, farmakoterapijski.
Pristup može biti individualni, u paru ili obiteljski.
Indicirana prevencija – „harm reduction“ programi – liječenje i nadzor konzumenata i ovisnika o psihoaktivnim tvarima u ambulantnom tretmanu što uključuje:
Prvi pregled – anamneza, status
Ispunjavanje Pompidou obrasca tj. prikupljanje podataka za registar ovisnika
interpretacija screening urin testova na PAT
dijagnosticiranje psihijatrijskih poremećaja, komorbiditeta
određivanje psihofarmakoterapije
određivanje supstitucijske terapije
timske konzultacije u određivanju terapije te epidemiološkog statusa pacijenta
konzultacije sa PZZ te drugim stručnjacima raznih profila u svrhu interdisciplinarnog i multidisciplinarnog pristupa ovisnicima
Kontrolni pregledi
interpretacija screening urin testova na PAT
interpretacija screening testova ua hepatitis/HIV
kontrola farmakoterapije
provođenje redukcije i održavanja supstitucijskom terapijom
obrada, priprema u upućivanje na bolničko liječenje kao i liječenje u terapijsku zajednicu
timske konzultacije u određivanju terapije te epidemiološkog statusa pacijenta
primjena individualne psihoterapije
Izvanbolničko liječenje drugih mentalnih poremećaja vrši se u skladu i prema pravilima psihijatrijske struke.

Suradnja sa poliklinički – konzilijarnom službom, liječnicima obiteljske medicine, školske medicine, javnog zdravstva, te drugim stručnjacima koji rade na problemima ovisnosti s sociomedicinskog aspekta
Suradnja s civilnim sektorom društva – udrugama koje se bave problemima ovisnosti i resocijalizacijom ovisnika
Suradnja sa terapijskim zajednicama prema partnerskom ugovoru o suradnji Nastanog zavoda za javno zdravstvo i terapijskim zajednicama
Suradnja sa penalnim sustavom – tretman zatvorenika
Izdavanje liječničkih potvrda i drugih službenih dokumenata za potrebe državnih institucija
Telefonsko savjetovanje korisnika, članova obitelji kao i anonimnih osoba: kratko savjetovanje o problematici, pružanje podrške i davanje smjernica za daljnje djelovanje, pružanje informacija o mogućnostima i aktivnostima Službe i zajednice, ovisno o potražnji
Savjetodavni rad te suportivno- psihoterapijski rad s partnerima i članovima obitelji pacijenata
Različite vrste edukativnih sadržaja iz područja mentalnog zdravlja i ovisnosti za širu populaciju i suradnike
Praćenje pobola od mentalnih poremećaja, bolesti ovisnosti na razini Splitsko-dalmatinske županije uključujući praćenje trendova, stručnu interpretaciju i ocjenu zdravstvenog stanja
Formiranje županijskog registra liječenih zbog zlouporabe droge, sudjelovanje u prikupljanju podataka za registre oboljelih od hepatitisa B, hepatitisa C i HIV-a
Istraživanje epidemiološkog statusa populacije ovisnika registriranih u Službi, te slijedom toga poduzimanje mjera i aktivnosti:
Informiranje pacijenta o bolesti, upućivanje na dodatnu laboratorijsku obradu, biopsiju jetre / Fibroscan u suradnji sa infektolozima i gastroenerolozima, suradnja kod provođenja terapije i kontrolnih pregleda
Potraga za kontaktima, te informiranje i savjetovanje partnera i članova obitelji oboljelih
Cijepljenje protiv hepatitisa B, te informiranje i savjetovanje o indikacijama za druga cjepiva (cijepljenje protiv gripe...)
Prevencija AIDS-a i hepatitisa B i C: upoznavanje ovisnika sa značajkama i putovima širenja AIDS-a i hepatitisa B i C, opasnosti uporabe zajedničke igle, šprice i pribora i druge mjere prema Nacionalnom programu zdravstvene zaštite od AIDS-a za Republiku Hrvatsku

Dokumentacija koja opisuje rad sa ovisnicima je:
•Protokol
•osobno dnevno izvješće prema HZZO djelatnika Službe
•osobno mjesečno izvješće prema indikatorima (Plava knjiga) djelatnika Službe

U Službi se zaprimaju i dokumenti različitih državnih institucija (sud, općinsko državno odvjetništvo, centar za socijalnu skrb, uprava za zatvorski sustav), županijske uprave i lokalne samouprave. Ti se dokumenti protokoliraju u centralnom protokolu te se sukladno postavljenim zahtjevima provode odgovarajući postupci.
Djelatnici Službe koriste sve mogućnosti pružanja usluga na daljinu (telefon, Skype, e-mail , posebne aplikacije itd), a pogotovo u slučaju izvanrednog načina rada kao što je to u tijeku epidemije zarazne bolesti (Covid-19).
-Covid 19: epidemiološka obrada oboljelih pacijenata Službe i kontakata, upućivanje na testiranje (PCR i BAT) kod sumnje na infekciju i prije hospitalizacije, savjetovanje i obrada kod pojave u kolektivu (terapijske zajednice…)
Osnovni podaci o ovisnicima u programu liječenja-Pompidoue grupa
Osnovni podaci o ovisnicima u programu liječenja-Pompidoue grupa je obrazac koji se ispunjava prilikom prvog dolaska ovisnika u tekućoj godini, kao korisnika usluga izvanbolničkog liječenja ovisnosti. Tako prikupljeni podatci čine Registar ovisnosti SDŽ te dio Registra ovisnika RH. Na temelju upisanih Pompidou obrazaca rade se brojne analize, prate trendovi, na temelju tih analiza pišu se izvješća -Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ured za zdravstvo, socijalnu skrb I demografiju SDŽ, kao i za izvješća unutar NZJZa. Od travnja 2018. godine podatci o broju liječenih ovisnika i Registar ovisnika dio je Apis platforme i Sustava NAJS.

„Praćenje i analiza doza supstitucijske terapije“
U Službi za mentalno zdravlje NZJZ SDŽ djelatnici svakodnevno ispunjavaju dnevno izvješće sa svim podatcima korisnika i ovisnika koji su relevantni da bi se na temelju analize podataka dobile informacije o prosječnoj propisanoj mjesečnoj dozi terapije, o distribuciji korisnika i ovisnika prema glavnoj dijagnozi, o broju dolazaka i broju korisnika i

ovisnika.
Pilot projekt uvođenja kućnih doza naloksona (2023.-2025.)
Uporaba droga prepoznata je kao uzrok smrtnosti koji se može prevenirati, a razni nacionalni i međunarodni strateški dokumenti, smjernice i standardi preporučaju provedbu javnozdravstvenih odgovora koji obuhvaćaju mjere za smanjenje smrti povezanim s uporabom droga. EMCDDA navodi kako se intervencije za prevenciju smrti od predoziranja provode na tri razine, i to kroz smanjenje individualne ranjivosti za predoziranje, smanjenje rizika od predoziranja te smanjenje smrtnih ishoda uzrokovanih predoziranjem. U okviru intervencija za smanjenje smrtnih ishoda uzrokovanih predoziranjem, previđeni su i programi „kućnih doza“ naloksona (EMCDDA, 2017), a koji obuhvaćaju kombinaciju edukacije o rizicima od predoziranja i edukaciju o pružanju prve pomoći te distribuciju naloksona osobama koje potencijalno mogu svjedočiti predoziranju (EMCDDA, 2015, 2017) s ciljem smanjenja smrtnosti od predoziranja.
Smjernice za programe smanjenje šteta povezanih s uporabom droga donesene u RH 2015. godine navode korištenje naloksona kao jednu od aktivnosti kojima se može doprinijeti prevenciji smrtnih slučajeva uzrokovanih predoziranjem opioidima (Vlada RH, 2015a). Također, prema Akcijskom planu djelovanja na području ovisnosti (2022.-2026.), u okviru Prioriteta 1., predviđen je Posebni cilj 4, usmjeren na smanjenje šteta i rizika povezanih s uporabom sredstava ovisnosti i ponašajnim ovisnostima, te Mjera 4. kojom se predviđa razvoj i uvođenje inovativnih programa smanjenja šteta.
Programe kućnih doza naloksona kao mjeru za prevenciju smrtnih ishoda uzrokovanih predoziranjem opioida preporuča Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) koja je još 2014. donijela Smjernice o upravljanju predoziranjem opioidima u zajednici (WHO, 2014), te EU strategija za droge 2021-2025.
Preporuke SZO
1. Osobe koje bi mogle svjedočiti predoziranju opioidima trebale bi imati pristup naloksonu i dobiti upute o njegovoj primjeni kako bi im se omogućilo da ga koriste za hitno liječenje sumnje na predoziranje opioidima.
2. Nalokson je učinkovit kada se daje intravenozno, intramuskularno, supkutano i intranazalno. Osobe koje koriste nalokson trebale bi odabrati način primjene na temelju dostupne formulacije, svojih vještina primjene, okruženja i lokalnog konteksta.
3. U slučaju sumnje na predoziranje opioidima, osobe koje prve odgovaraju trebale bi se usredotočiti na uspostavljanje dišnih puteva, pomoć pri ventilaciji i primjenu naloksona.
4. Nakon uspješne reanimacije nakon primjene naloksona, potrebno je pažljivo promatrati razinu svijesti i disanje pogođene osobe dok se ne postigne potpuni oporavak.

Upotreba droga je prepoznata kao uzrok smrtnosti koji se može prevenirati, te mnogi strateški dokumenti preporučuju mjere smanjenja smrti povezane s drogama, uključujući distribuciju naloksona. Nalokson je opijatski antagonist koji može spriječiti smrt od predoziranja opioidima. Programi kućnih doza naloksona, koji uključuju edukaciju o predoziranju i prvoj pomoći, te distribuciju naloksona osobama koje mogu svjedočiti predoziranju, dokazano smanjuju smrtnost. Podaci pokazuju da osobe koje su već imale predoziranje imaju povećan rizik od budućih smrtnih predoziranja, stoga je uvođenje ovih programa ključno za smanjenje smrtnih slučajeva od predoziranja opioidima. Preporuke Svjetske zdravstvene organizacije i EU strategije podržavaju ove programe kao učinkovite intervencije. Hrvatski zavod za javno zdravstvo ovim pilot projektom osigurava dostupnost naloksona osobama u visokom riziku od predoziranja s ciljem smanjenja smrtnih ishoda.
Cilj projekta: Smanjiti broj smrtonosnih predoziranja opioidima i ublažiti štetne posljedice ne-fatalnih predoziranja kroz provedbu preventivnih i intervencijskih programa. Projekt ima za cilj povećati dostupnost naloksona u obliku nazalnog spreja NYXOID za korisnike opioida koji su izloženi visokom riziku od predoziranja.
Specifični ciljevi:
1. Smanjenje broja potencijalno smrtonosnih predoziranja distribucijom naloksona.
2. Povećanje razine znanja i svijesti o predoziranju opioidima i načinima pružanja prve pomoći.
3. Osiguranje dostupnosti naloksona i edukacijskih materijala korisnicima droga u vrlo visokom riziku.
4. Praćenje i evaluacija učinkovitosti distribucije naloksona i edukacijskih programa.
Ključne komponente projekta:
•Procjena potreba: Analiza potreba za naloksonom temelji se na statističkim podacima i istraživanjima o predoziranju

opioidima u RH.
•Opis naloksona: Detaljan opis lijeka Nyxoid koji će se koristiti u pilot projektu, uključujući njegov način primjene i regulatorni status.
•Edukacija: Plan edukacije korisnika i njihovih bližnjih o prepoznavanju simptoma predoziranja i pravilnom korištenju naloksona.
•Distribucija: Plan distribucije naloksona kroz Hrvatski zavod za javno zdravstvo, uključujući nabavu i osiguranje edukativnih materijala.
•Etička razmatranja: Osiguranje informiranog pristanka sudionika, ravnotežnog pristupa naloksonu i zaštite privatnosti podataka sudionika.
•Sustav praćenja i evaluacije: Uspostava sustava za kontinuirano praćenje napretka, identifikaciju potencijalnih problema i evaluaciju učinkovitosti projekta.
•Vremenski okvir: Pilot projekt planiran je za provedbu od 2024. do 2025. godine, s jasnim fazama implementacije i redovitim izvješćivanjem o napretku.
•Izrada izvješća: Detaljna izvješća o rezultatima evaluacije projekta bit će izrađena s formuliranim preporukama za poboljšanje i potencijalno širenje projekta.
•Zaključak: Pilot projekt uvođenja kućnih doza naloksona je presudan korak ka smanjenju smrtnosti od predoziranja opioidima u RH. Odgovorno upravljanje projektom, osiguranje edukacije, ravnopravna distribucija prema potrebama i zaštite privatnosti sudionika osigurava da projekt postigne svoje ciljeve u skladu s etičkim standardima i ljudskim pravima.
6. rujna 2024. godine u Zagrebu je održana edukacija koordinatora provedbe Pilot projekta uvođenja kućnih doza naloksona (koordinator za SDŽ Magda Pletikosa Pavić, dr.med.). Održani su on-line koordinativni sastanci 15.10. ,28.11.i 19.12.2024. u organizaciji HZJZ. Ispunjeni su evaluacijski obrasci za listopad, studeni i prosinac 2024. godine za SDŽ (ukupno podijeljeno 7 doza Nyxoida, educirani pacijenti i njihova pratnja, potpisani informirani pristanci). U sklopu projekta izrađen je poster vezan uz predoziranje koji će biti distribuiran županijskim Zavodima.
Pompidou grupe Vijeća Europe o prevenciji online ovisnosti o igrama na sreću i igranju video igara
Hrvatska (nositelj Hrvatski zavod za javno zdravstvo), uz 8 država članica EU (Cipar, Češka, Mađarska, Italija, Malta, Poljska, Portugal i Slovenija) sudjeluje u projektu Pompidou grupe Vijeća Europe o prevenciji online ovisnosti o igrama na sreću i igranju video igara, koji je odabran za financiranje putem natječaj DGREFORM (u okviru Instrumenta tehničke potpore - TSI).
Projekt ima za cilj smanjiti brzo rastuću prevalenciju ovisnosti o online kockanju i igranju video igara, a sastoji se od slijedećih komponenata:
•Analiza trenutnog stanja i odgovora u Europi i globalno, potreba i troškova povezanih sa intervencijama za online kockanjem i igranjem djece i mladih
•Pregled međunarodnih dobrih praksi za prevenciju i smanjenjem rizika povezanih sa online kockanjem i igranjem igara
•Pregled intervencija povezanih s online kockanjem i igranjem igara, uključujući testiranje pojedinih intervencija i suradnju s industrijom odnosno razvijanje strategije suradnje javnog i privatnog sektora za prevenciju ovisnosti o igranju igara na sreću i igranju video igara
•Razvoj nacionalnih strategija/akcijskih planova ovisno o potrebama svake države članice koja sudjeluje u projektu
•Izrada strategija komunikacije i educiranje društvene zajednice o navedenim problemima uz provedbu kampanje o štetnostima i javnozdravstvenih akcija podizanja svijesti za specifične ciljane skupine
•Završna konferencija za širenje rezultata projekta.
Djelatnica Službe prof. Matković je imenovana kao član ključnih informatora i sudjelovala je u ispunjavanju upitnika Pompidou Grupa Vijeća Europe koji će pomoći identificirati trenutne izazove i dostupne alate u području ovisnosti o kockanju i igranju video igara. Fokus je na početnim pokazateljima koji će služiti za praćenje napretka tijekom i nakon provedbe projekta.
Razvoj sustava za evidenciju i tretman ovisnosti: alkohol, kockanje i videoigre
Stručni skup „Razvoj sustava za evidenciju i tretman ovisnosti: alkohol, kockanje i videoigre“ održan je 25. i 26. studenog 2024. godine u Hotelu Dubrovnik u Zagrebu, u organizaciji Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (HZJZ). Skup je okupio stručnjake iz različitih područja kako bi se raspravilo o ključnim izazovima i mogućnostima u razvoju

sustava za praćenje i tretman ovisnosti. Naglasak je stavljen na osiguranje kvalitete podataka, evaluaciju postojećih praksi te edukaciju za rad u proširenom Registru ovisnosti, s ciljem učinkovitijeg praćenja ovisnosti o alkoholu, kockanju i videoigrama. Sudionici su upoznati s razvojem sustava za evidenciju i tretman ovisnosti, s naglaskom na alkohol, kockanje i videoigre. Istaknuta je potreba za unaprjeđenjem kvalitete programa i razvoja informacijskog sustava kao i osiguravanje visokokvalitetne baze podataka za kreiranje učinkovitih politika.
Sudionici su aktivno sudjelovali u sljedećim radnim skupinama:
•Radionička skupina 1: Usmjeravanje prema kvaliteti – analiza izvještajnih obrazaca
•Radionička skupina 2: Unaprjeđenje korisničkih uputa za registraciju osoba u Registru ovisnosti
•Radionička skupina 3: Motivacijom korisnika do kvalitetnijih podataka
•Radionička skupina 4: Komunikacija za uspješno izvještavanje
U okviru skupa održana je i edukacija za rad u proširenom Registru ovisnosti: Evidencija alkohola, kockanja i videoigara na kojoj su sudionici upoznati s novim funkcionalnostima i procedurama sustava. Naglašeno je da je cilj postupno uvođenje promjena te da se planira kontinuirana edukacija prema potrebama korisnika. Registar sada obuhvaća osobe u tretmanu zbog problema povezanih s uporabom droga, alkohola, s kockanjem i igranjem videoigara, a koristi se isti informatički program za sve oblike ovisnosti. Daljnji koraci uključuju izradu uputa za rad u novom sustavu, reviziju pitanja u upitnicima za alkohol, kockanje i videoigre i pripadajućih kontrola u Registru te podršku prilikom prijelaza na novi sustav i edukaciju prema potrebama korisnika.
U okviru programa drugog dana skupa, prof. dr. sc. Zoran Zoričić održao je predavanje o suvremenom pristupu liječenju alkoholizma u Hrvatskoj, s naglaskom na povijesni razvoj i izazove. Doc. dr. sc. Davor Bodor održao je predavanje o integriranim terapijskim modelima za liječenje ovisnosti o kockanju. Izv. prof. dr. sc. Dora Dodig Hundrić održala je predavanje o digitalnim ovisnostima. U panel raspravi na temu tretmana ovisnosti, sudionici su podijelili svoja iskustva i izazove u radu s osobama koje se liječe zbog ovisnosti o alkoholu, kockanju i videoigrama, s posebnim naglaskom na dosadašnje prakse vođenja evidencije i praćenje tijeka liječenja. Rasprava se također fokusirala na važnost suradnje između svih dionika uključenih u sustav tretmana osoba s ovisnostima, uključujući zdravstvene ustanove, terapijske zajednice i druge relevantne institucije.
Program smanjenja štete
Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga SDŽ aktivno podupire djelovanje udruge Help (u 2024. održano više sastanaka i koordinacija) u programima prevencije zlouporabe droga i smanjenja štete: osnovna usluga je besplatna zamjena upotrijebljenog pribora za intravensko uzimanje droga (igle, šprice, kiselina, destilirana voda) za sterilni, kao i distribucija kondoma u drop in-u u Splitu i kroz pokretni „NX“ u na području Splitsko-dalmatinske županije ((Makarska, Trogir, Brač, Šolta, Hvar, Sinj, Omiš, Brela itd.), kao i
-savjetovanje i testiranje na HIV i hepatitis I sifilis
-upućivanje korisnika na liječenje (supstitucijsku terapiju ili u terapijske zajednice za liječenje ovisnosti)
-informiranje, upućivanje i pomaganje korisnicima pri korištenju usluga u zajednici (socijalnih, zdravstvenih i drugih) -informiranje i savjetovanje o spolno i krvlju prenosivim bolestima s naglaskom na HIV i hepatitis -informiranje i savjetovanje korisnika kako se zaštititi od opasnosti predoziranja
-skrb o HIV+ osobama - poticanje na uzimanje terapije, odgovorno ponašanje, praćenje i prijevoz u ustanove za liječenje, te pomoć u svladavanju svakodnevnih životnih poteškoća
-rad s prodavateljicama seksualnih usluga (organiziranje ginekoloških pregleda, testirane/retestiranje na HIV i hepatitis, distribucija prezervativa idr.)
-rad s pripadnicima LGBT zajednice (informiranje i savjetovanje o spolno i krvlju prenosivim bolestima s naglaskom na HIV i hepatitis, testiranje na HIV i hepatitis)
-rad s mladima (edukacije, informiranje, savjetovanje, iz područja reproduktivnog zdravlja)
U 2024. g. djelovanjem udruge Help na području Splitsko-dalmatinske županije podijeljen je sterilni pribor: 58456 kom šprica i 210884 kom igala, a prikupljeno 80520 kom upotrijebljenog pribora za injektiranje. Zabilježeno je 967 posjeta korisnika iv. konzumenata psihoaktivnih sredstava, od kojih 27 novih. Obavljeno je 1489 savjetovanja u vezi hepatitisa i HIV-a, te 325 testiranja na HIV, HCV i sifilis. Provedene su vršnjačke edukacije sa 485 sudionika, te podijeljeni promotivni materijali: brošure, plakati…(3219).

Projekt smanjenje šteta: „A da je tvoje dijete?“

Provoditelj: Zajednica Pape Ivana XXIII
Godina provedbe: 2024.
Kratki opis programa:
Smanjenje štete, pokrivanje zdravstvenih i socijalnih problema konzumenata alkohola, neopijatskih sredstava i osoba s iskustvom ponašajnih ovisnosti ulaganjem u stručnost djelatnika, kreiranjem online intervencija, umrežavanjem i aktivnostima u noćnom okruženju.
Aktivnosti koje se provode:
Savjetovanje i psihosocijalna potpora za maloljetne eksperimentatore, mlađe punoljetnike, osobe s dualnom dijagnozom, konzumente neopijatskih ovisnosti oba spola, osobe ovisne o kockanju, alkoholu i/ili psihoaktivnim tvarima te njihove obitelji i partnere; edukacije stručnjaka; povezivanje korisnika s centrima za socijalnu skrb, područnim zavodima za zapošljavanje i službama za zaštitu mentalnog zdravlja i prevenciju ovisnosti zavoda za javno zdravstvo te Zavodom za dualne dijagnoze; punktovi sa štandovima ispred noćnih i rekreativnih okruženja uz dijeljenje edukativnih materijala i vode; prikupljanje anonimnih anketnih upitnika o prevalenciji konzumacije alkohola, psihoaktivnih tvari i kockanja; aktivnost informiranja i savjetovanja za voditelje i djelatnike noćnih klubova; aktivnost online intervencije; pružanje usluga taxi vožnje nakon noćnih izlazaka; aktivnosti tjelovježbe za osobe s dualnom dijagnozom; stručni skup; telepsihijatrijska skrb za korisnike; promocija.
Sažetak programa:
Opći cilj ovog programa bio je unaprjeđenje provedbe učinkovitih programa smanjenja štete, pomoć i podrška maloljetnim eksperimentatorima, osobama s dualnim poremećajem i neopijatskim ovisnicima u pokrivanju zdravstvenih i socijalnih problema nastalih zbog problema ovisnosti. Navedeni cilj programa ostvaren je ispunjavanjem specifičnih ciljeva, a to su:
1.Unaprjeđenje znanja i vještina stručnjaka neophodnih za rad s korisnicima (NPS, ponašajne ovisnosti i dr.). – odnosi se na edukacije za stručne djelatnike „Kako pomoći ovisniku da ne ide uvijek do kraja?“ te „Kockanje, ovisnost o kockanju, psihosocijalne i psihoedukativne intervencije“ koji su putem istih osposobljeni za rad s rizičnim korisnicima na temu ovisnosti o psihoaktivnim sredstvima; povećana su znanja i vještine o kockanju, načinima rada i pristupima u radu s osobama ovisnim o kockanju te su osposobljeni za rad s rizičnim korisnicima na temu odgovornog kockanja i promociju odgovornog kockanja. Osim toga, ovaj cilj je ostvaren i održavanjem stručnog skupa tijekom kojeg je podignuta svijest stručnjaka o važnosti programa smanjenja štete i važnosti mentalnog zdravlja.
2.Unaprjeđenje i proširenje zdravstvenih i socijalnih usluga u području smanjenja štete i očuvanja mentalnog zdravlja – odnosi se na aktivnosti savjetovanja i psihosocijalne podrške, povezivanja korisnika sa Zavodima za socijalni rad, područnim Zavodima za zapošljavanje i Službama za zaštitu mentalnog zdravlja i prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo te Zavodom za dualne poremećaje; online intervencija, aktivnostima tjelovježbe i telepsihijatrijske skrbi za korisnike; informiranja i savjetovanja voditelja i/ili djelatnika noćnih klubova/barova, dijeljenja bonova za besplatne taxi vožnje i punktova sa štandovima ispred noćnih klubova. Direktnim kontaktima s različitim dionicima korisnici su povezani s djelatnicima iz različitih sustava povećana im je dostupnost usluga te su im pružene informacije i podrška u rješavanju poteškoća; osiguran je brži protok informacija te je postignuta uravnoteženost i veća dostupnost usluga i za korisnike koji se nalaze na teže dostupnim područjima; prilikom kriznih intervencija osobama s dualnim poremećajima omogućena podrška putem online intervencije od strane zdravstvenih djelatnika što je dovelo do ublažavanja rizičnih zdravstvenih stanja koji su nastali kao posljedica konzumacije alkohola i/ili psihoaktivnih sredstava; aktivnostima tjelovježbe s radnim terapeutom kod osoba s dualnim poremećajima na Zavodu za dualne poremećaje Klinike za psihijatriju Vrapče postignut pozitivan utjecaj na raspoloženje korisnika, povezanost i tjelesne karakteristike; osiguravanjem telepsihijatrijske skrbi jedan put mjesečno kod korisnika terapijske zajednice postignuto ublažavanje zdravstvenih posljedica i očuvanje mentalnog zdravlja; podijeljeno 320 bonova za taxi vožnje u svrhu prevencije prometnih nesreća uslijed konzumiranja alkohola i/ili psihoaktivnih supstanci; podijeljeno 800 boca vode, podignuta je svijest i informiranost o rizicima i posljedicama konzumacije alkohola i/ili psihoaktivnih supstanci; informirani su vlasnici i/ili djelatnici noćnih klubova/barova o kaznenim posljedicama uslijed prodaje alkohola maloljetnicima kao i odgovornosti ugostitelja u razvijanju zaštitnih okruženja za mlade, ali i odrasle.
3.Unaprjeđenje multidisciplinarnog pristupa, umrežavanja i senzibilizacije lokalne zajednice (s naglaskom na maloljetne eksperimentatore i ovisnike s dualnom dijagnozom) – odnosi se na stručni skup, osnaživanje partnerstva udruge i ostalih dionika u razvoju i provedbi projekata i programa, promociju programskih aktivnosti te punktove sa

štandovima. Stručnim skupom postignut je pozitivan utjecaj u području umrežavanja i ispunjavanja potrebe stručnjaka za stručnom podrškom; oglašavanjem u medijima, točnije novinama, internetskim portalima, radijskim i televizijskim emisijama šira javnost je senzibilizirana na problematiku ovisnosti i važnost djelovanja u ovom području; osnaživanjem partnerstva i povezivanjem korisnika sa drugim institucijama unaprijedili smo multidisciplinarni pristup i pružili sveobuhvatnu i kvalitetniju uslugu osobama s problemom ovisnosti.
Ciljevi programa:
Opći cilj ovog programa je unaprjeđenje provedbe učinkovitih programa smanjenja štete, pomoć i podrška maloljetnim eksperimentatorima, osobama s dualnim poremećajem i neopijatskim ovisnicima u pokrivanju zdravstvenih i socijalnih problema nastalih zbog problema ovisnosti. Navedeni cilj programa ostvariti ćemo ispunjavanjem posebnih ciljeva:
P1: Unaprjeđenje znanja i vještina stručnjaka neophodnih za rad s korisnicima (NPS, ponašajne ovisnosti i dr.).
P2: Unaprjeđenje i proširenje zdravstvenih i socijalnih usluga u području smanjenja štete i očuvanja mentalnog zdravlja.
P3: Unaprjeđenje multidisciplinarnog pristupa, umrežavanja i senzibilizacije lokalne zajednice (s naglaskom na maloljetne eksperimentatore i ovisnike s dualnom dijagnozom).
Ciljana skupina na koje se odnosi ovaj program su maloljetni eksperimentatori, mlađi punoljetnici, osobe s dualnom dijagnozom, konzumenti neopijatskih ovisnosti oba spola, osobe ovisne o kockanju, alkoholu i/ili psihoaktivnim tvarima ili su u riziku razvijanja ovisnosti. Ovoj skupini pripadaju i maloljetnici s problemima u ponašanju koji indiciraju razvoj bolesti ovisnosti, a koji su u sustavu socijalne skrbi kao počinitelji kaznenih i prekršajnih djela i različitih oblika nasilja. Korisnička skupina su i stručnjaci različitih struka. Neizravnu korisničku skupinu čine i korisnici naše terapijske zajednice koji pokažu inicijativu i motiviranost za uključenje u programske aktivnosti, a koji su pred krajem psihosocijalnog tretmana. Neizravni korisnici su i opća populacija građana.

Projekt „ ŠKOLA NEPUŠENJA“
U periodu od 01.01.2024. do 31.12.2024. godine održane su dvije grupe Škole nepušenja. U razdoblju 15. do 22. travnja 2024. godine održana je 20. grupa polaznika Škole nepušenja NZJZ SDŽ-a, tijekom koje je ukupno deset pušača (od prijavljenih petnaest) završilo „Petodnevni program odvikavanja od pušenja.“ Od 07. do 11. listopada 2024. godine održana je 21. grupa polaznika Škole nepušenja NZJZ. „Petodnevni program odvikavanja od pušenja“ završilo je devet polaznika od ukupno četrnaest prijavljenih.
Program je trajao pet dana, ukupno deset sati (motivacija za promjene ponašanja, priprema za prestanak pušenja, zdravstveni aspekti pušenja, psihološki aspekti pušenja, upravljanje neugodnim emocionalnim stanjima pri odvikavanju od pušenja, svi aspekti ovisnosti o nikotinu, tehnike relaksacije, vježbe za rad kod kuće, vježbe za grupni rad, literatura za čitanje kod kuće…). Polaznici su od zdravstvenih smetnji navodili bolesti dišnog sustava (KOPB i karcinom pluća), bolesti krvožilnog sustava (hipertenzija, ateroskleroza), bolesti endokrinog sustava (poremećaj štitnjače) te karcinom bubrega. Grupna dinamika (pomoć i podrška onima koji su prestali pušiti ili to pokušavaju) odvijala se i tijekom vikenda pomoću formirane Whats App grupe koja će i nadalje služiti za međusobnu potporu.
Sve aktivnosti koje se provode u okviru projekata Škole nepušenja imaju veliki značaj u procesu pripreme polaznika za prestanak pušenja, prestanak pušenja, održavanje nepušenja – stvaranja novog, nepušačkog stila života.Program škole je edukativno - informativan i terapijski pristup u rješavanju problema ovisnosti o nikotinu. Svi polaznici dobivaju znanja neophodna u procesu odvikavanja od pušenja. Polaznici stječu i vještine suočavanja sa stresom i simptomima suzdržavanja ali i nizu drugih obrazaca ponašanja koji su bitni u odvikavanju od ovisnosti.
Razvojem grupne dinamike kroz povratne informacije od drugih polaznika i njihova osobna iskustva polaznici mogu graditi nova, drugačija i bolja uvjerenja kako o pušenju cigareta ali i nekim drugim oblicima ponašanja. Kroz sustav vježbi polaznici dobivaju mogućnost jačanje svijesti o sebi bez čega je teško napraviti kvalitetne promjene ponašanja. Ovo sve bi trebalo rezultirati ne samo prestankom pušenja već stvaranjem novog stila života kao najboljoj zaštiti u održavanju nepušenja.

Projekt „Plakati za dušu“
108 otisnutih plakata ishod je bogatog opusa različitih projektnih sadržaja nastalih u suradnji s partnerima i suradnicima iz odgojno-obrazovnih, socijalnih ili javnih ustanova u vremenskom periodu od 2007. do 2024. U 2024. godine 8 novih plakata skrenulo je pozornost na zaštitu i unaprjeđenje mentalnog zdravlja djece i mladih u 2024.

Plakati prenose poruke: emocionalnih stanja i stavova koji utječu na reguliranje neprimjerenih ponašanja te potiču zdravije oblike funkcioniranja, što je u skladu s polazištima i postignućima samog projektnog cilja. Sveobuhvatnost djelovanja te dostupnost projektnih i procesnih aktivnosti u projektu „putujuće izložbe“ omogućene su i ostvarene ponajprije tijekom provedbe projekta u 59 odgojno-obrazovne ustanove od početka porojekta na području SDŽ a u 5 odgojno-obrazpvnih ustanova u ovom razdoblju. Zdravstvene teme koje skreću pozornost na zaštitu i unaprjeđenje mentalnog zdravlja djece i mladih te senzibiliziraju širu i stručnu javnost prenesene su neverbalnom komunikacijom. Univerzalni jezik vizualne komunikacije posjeduje etičku, estetsku ali i edukativnu dimenziju.
Ostvaren je specifični cilj tijekom provedbe projetnih aktivnosti. Krajnji izvršitelji i korisnici gledaju interaktivni sadržaj/izložbu, koju predstavljaju zadužene osobe u školskom okruženju te učenici interpretiraju viđeno. Činjenica da projekt traje i dalje u 2024/25. školskoj godini na području županije, u virtualnoj formi zadržane su i dalje. Zbog jednostavnijih praktičnih i organizacijskih procedura te provedbe samih projektnih aktivnosti koje su se pokazale transparentne i ekonomski isplative. Ishodi projekta su sveobuhvatni te se time omogućava javnozdravstveni pristup zbog dostupnosti e - kataloga.
Provedena je senzibilizacija zajednice, destigmatizacija i auto- stigmatizacija, koja je uvijek vezana za prihvaćanje određenih poteškoća i/ili poremećaja mentalnog zdravlja. Među korisnicima tijekom provedbe izložbe, ostvareni su novi komunikacijski kanali s djecom i mladima, što je vidljivo iz ishoda i vrednovanja. Novi kanali komunikacije ostvareni su i s djelatnicima škole te roditeljima učenika putem slika i poruka vezanih za osjećajne ili ponašajne poteškoće kad je u pitanju mentalno zdravlje. Osnovne poruke su prepoznate.
Projekt „Pretežno vedro“
Opći cilj projekta je ostvaren kroz uključivanje, povezivanje i u konačnici stvaranje suradničke mreže u promicanju mentalnog zdravlja i zdravih životnih navika, uključujući ovisnička, nasilna ili i druga neprimjerena ponašanja među najugroženijom populacijom, a to su djeca i mladi.
Specifični cilj projekta je ostvaren kroz poticanje emocionalnog razvoja emocionalnim opismenjavanjem djece i mladih (prepoznavanje i iskazivanje emocija na socijalno prihvatljiv način bez nasilnih ili drugih rizičnih ponašanja). Također, mladi aktivno sudjeluju i u osmišljanju i vrednovanju ishodnih materijala i u novonastaloj situaciji. Prednost ovog projekta je zastupljenost multimedijalnosti i naglasak na kreativnosti, što ga čini zanimljivim samim korisnicima, ali i izvršiteljima uključujući i djelatnike navedenih institucija.
Partneri ili suradnici u projektu su i nadalje AZOO-podružnica Split, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Ministarstvo zdravstva, Klinički bolnički centar Split, Klinika za pedijatriju i Klinika za psihijatriju, udruge ili društva koje brinu o zdravlju djece i mladih od najranije dobi. Aktivnosti se mijenjaju i prilagođavaju ljudskim resursima pojedine ustanove te interesima djece i mladih koji sudjeluju u neposrednoj realizaciji. Također, mladi aktivno sudjeluju i u osmišljavanju i vrednovanju ishodnih materijala. Prednost ovog projekta je zastupljenost multimedijalnosti i naglasak na kreativnosti, što ga čini zanimljivim samim korisnicima, ali i izvršiteljima uključujući i djelatnike navedenih institucija. U izvještajnom je razdoblju provedeno 8. po redu međuškolsko natjecanje iz emocionalne pismenosti u kojem je sudjelovalo više od 1000 učenika iz 31 osnovne škole s područja Splitsko-dalmatinske županije.
Projekt zbog svojih različitih aktivnosti koje uključuju i potprojekt „Zidovi nisu prepreke“ daje mogućnost uključivanja i učenika s teškoćama, ali i darovitih učenika koji se susreću u školskom okruženju na zajedničkim aktivnostima. Aktivnosti imaju za cilj uređenje školskog okruženja, a time i smanjenje vršnjačkog nasilja i drugih neprihvatljivih oblika ponašanja. Općenito, fleksibilnost i kreativnost ovog projekata omogućava sudionicima da se prilagode ljudskim resursima pojedine ustanove, a suradnja s drugim dionicima olakšava provedbu u praktičnom i financijskom smislu.
Od konkretnih ishoda, dovršeno je uređivanje školskog okruženja u Osnovnoj školi Blatine-Škrape, što je predstavljeno široj i stručnoj javnosti u Danima preventive. Osim toga, započeto je uređivanje školskog okruženja u Osnovnoj školi Žnjan-Pazdigrad, pri čemu su izvršene aktivnosti u suradnji sa Školom likovnih umjetnosti i Školom za dizajn, grafiku i održivu grdnju Split, dok će se aktivnosti u suradnji s Obrtnom tehničkom školom Split nastaviti u drugom polugodištu, odnosno sljedećem izvještajnom razdoblju.
Ishodi projektnih aktivnosti zasigurno ne bi bili isti bez kontinuirane suradnje što u konačnici osigurava održivost i samoodrživost projekta od prvotne ideje koja je osmišljena 2010., a vezana je temeljno za zaštitu i unapređenje mentalnog zdravlja djece i mladih.
U 2024. godini u projektnim aktivnostima sudjelovalo je oko 1100 djece i mladih te oko 60 stručnih suradnika i nastavnika osnovnih i srednjih škola tijekom razredne, predmetne ili stručne nastave te terenske nastave, uključujući i

ravnatelje. Samoodrživost alata potvrđuje korištenje digitalnih alata, pri čemu su korišteni više od 800 puta.
Pružena je informativna, edukativna i javnozdravstvena podrška tijekom realizacije projektnih aktivnosti i sadržaja u 2024. g, kao i evidentiranje događanja i ishodnih i promotivnih materijala za djecu i mlade izvještajima, video uradcima te dostupnost i sveobuhvatnost ponude alatima na daljinu za emocionalno opismenjavanje.
Projektne aktivnosti dio su školskog kurikuluma od početne implementacije te se provode kontinuirano i tijekom rada na daljinu. Dostupnost alata na hrvatskom i engleskom jeziku na web portalu https://www.nzjz-split.hr/PreteznoVedro/ za učenike predmetne nastave. Dostupnost Memoryja Pretežno vedro za učenike razredne nastave u e-izdanju https://www.nzjz-split.hr/Memory/. Učenici mogu Memoryju i društvenoj igri pristupiti i putem mobilne aplikacije za pametne telefone (androide) pod nazivom „Aplikacija za mentalno zdravlje NZJZ SDŽ“.
Osim toga, uređivanjem školskih okruženja djeluje se na smanjivanje vršnjačkog nasilja i drugih rizičnih ponašanja učenika pod nazivom Zidovi nisu prepreke u OŠ Blatine-Škrape i OŠ Žnjan-Pazdigrad.
Emocionalni razvoj djece i mladih ključan je za uspješnu integraciju i razvijanje međusobnih odnosa u obiteljskim, institucionalnim, ali i socijalnim uvjetima što je provedbom projekta omogućeno u radu na daljinu. Usvojene emocionalne kompetencije imaju utjecaj na školski uspjeh te se smanjuje učestalost pojavljivanja ovisničkih i drugih rizičnih ponašanja što su mjerljive i vidljive promjene u realiziranim projektnim aktivnostima.

Javnozdravstveni projekt „O’sjeti…!“.
„Ptice lete, ribe plivaju, djeca se igraju. „ G. L. Landreth
9. veljače 2024 održano je predstavljanje javnozdravstvenog projekta „O’sjeti…!“. Cilj aktivnosti je senzibilizacija šire i stručne javnosti, roditelja i stručnjaka kako bi što ranije prepoznali poteškoće u senzornoj integraciji djece rane i predškolske dobi. Jedan od ishoda projekta je dvojezični priručnik za roditelje i odgojitelje https://nzjz-split.hr/wp-content/uploads/2024/02/osjeti_2023_1.pdf
Također je osmišljena i izrađena senzorna kutija. U aktivnostima su sudjelovali Centar za odgoj i obrazovanje „Juraj Bonači“ Split, Centar za odgoj i obrazovanje „Slava Raškaj“ Split, Obrtna tehnička škola Split te Škole za dizajn, grafiku i održivu gradnju Split te DV Grigor Vitez Split.
Podijela senzornih kutija, publikacija i plakata u susradnji sa socijanim, odgojno-obrazovnim i zdravstvenim ustanovama, uz medijsku pozornost s ciljem : DV Grigor Vitez, skupini Dva prijatelja, Dječjem domu Maestral Split, Klinici za pedijatriju KBC Split
Program selektivne prevencije „SAVJETOVALIŠTE ZA DJECU I MLADE“
Program rada Savjetovališta za djecu i mlade u širem smislu obuhvaća rad sa rizičnim pojedincima i skupinama, a temelji se na ranom otkrivanju i pružanju pravovremene intervencije u svrhu zaštite mentalnog zdravlja.
U užem smislu predstavlja rad sa djecom i mladima koji na bilo koji način pokazuju poteškoće u osobnom, obiteljskom ili socijalnom okruženju.
Korisnici:
•Djeca i mladi svih uzrasta i dobnih skupina
•Roditelji i/ili skrbnici djece i mladih čija aktivna suradnja u provedbi programa pomaže i doprinosi uspješnosti postignutih rezultata
Aktivnosti
•Individualno savjetovanje
•Obiteljsko savjetovanje
•Psihološka i defektološka obrada
•Specijalistički pregled (spec. psihijatar, spec.šk.med., spec.epidemiolog)
•Zdravstveno-socijalna intervencija
Trajanje
•Savjetovanje se provodi ovisno o potrebi korisnika i procjeni stručnjaka jednokratno, kroz nekoliko konzultacija ili kontinuirano u određenom vremenskom periodu potrebnom za učinkovitost savjetodavnog rada.
Ciljevi programa
•Rano prepoznavanje mogućih mentalnih poremećaja i bolesti
•Senzibiliziranje, informiranje i educiranje o mentalnom zdravlju kao preduvjetu za zdravi razvoj pojedinca i njegove obitelji

•Smanjiti broj poliklničkih i kliničkih intervencija
•Rad na poboljšanju obiteljske funkcionalnosti
•Razvijanje samokontrole
•Razvijanje socijalnih i komunikacijskih vještina
•Olakšati poteškoće prilagodbe
ZAJEDNIČKI OPĆI CILJEVI:
- Pomoći djeci i mladima odabrati zdrave načine života!!
- Rana intervencija koja nakon toga treba uslijediti!
SAVJETOVALIŠTE ZA DJECU I MLADE djeluje u okviru Službe za mentalno zdravlje NZJZ SDŽ od 2010. godine. Problematika koju obuhvaća rad u Savjetovalištu je iz područja mentalnog zdravlja: poremećaji ponašanja i osjećaja karakterističnih za djetinjstvo i adolescenciju, problemi u socijalnom funkcioniranju, poteškoće učenja, smetnje pažnje i koncentracije, te eksperimentiranje sa psihoaktivnim tvarima, kockanjem/klađenjem i ovisnost o modernim tehnologijama (mobitel, Internet, računalne igrice, društvene mreže i sl.). Korisnici Savjetovališta su djeca i mladi koji su u školskom sustavu (učenici osnovne i srednje škole) te roditelji i/ili skrbnici djece i mladih čija aktivna suradnja u provedbi programa pomaže i doprinosi uspješnosti postignutih rezultata.
Savjetodavni rad se ove godine odvijao u prostorijama Savjetovališta uz poštivanje svih epidemioloških mjera koje se primjenjuju za zdravstvene ustanove. Također su za savjetovanje pružane usluge telefonskog savjetovanja, savjetovanja putem digitalnih platformi (Google Meet, Teams, Zoom), kao i putem e savjetovanja „Pitaj ne skitaj“, preko koje se komunicira e-mail porukama.
Premda je tradicionalan pristup i dalje prvenstveni odabir u radu s mladima i odraslima, uočava se sve veća potražnja mladih i za drugom vrstom komunikacije. Interakcija na klasičan način neće moći u potpunosti doprijeti i zadovoljiti potrebe mlađih naraštaja, takozvanih ‘digitalnih urođenika.’ Komunikacijsko ponašanje novih generacija bitno je drukčije i svakodnevno se bazira na on-line alatima. Savjetovanje i psihoterapija namijenjena mlađoj populaciji trebala bi osim pristupa u živo, uključiti i aktivnosti utemeljene na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama, ako želi imati uspješne ishode i biti prije svega dostupna svima.
Briga o mentalnom zdravlju djece i mladih je izuzetno važna, a osobito u ovakvim vremenima neizvjesnosti i djelomične ograničenih socijalnih kontakata. Uočava se da je velik broj mladih je razvio simptome stresa zbog čega je dodatna psihološka podrška potrebnija nego ikada. Takvu podršku i pomoć korisnici mogu naći upravo u Savjetovalištu, bilo u kontaktima u živo ili on line.
Savjetovalište za djecu i mlade ima za cilj rano prepoznavanje mogućih mentalnih poremećaja kod djece i mladih te u skladu s tim senzibiliziranje, informiranje i educiranje o mentalnom zdravlju kao preduvjetu za zdravi razvoj pojedinca i njegove obitelji. Savjetovanje doprinosi smanjivanju broja polikliničkih i kliničkih intervencija, radi se na poboljšanju obiteljske funkcionalnosti, razvijanju samokontrole, socijalnih i komunikacijskih vještina, olakšavanju poteškoća prilagodbe, što su samo su neki od specifičnih ciljeva savjetodavnog rada u Savjetovalištu.
Problematika koju obuhvaća rad u Savjetovalištu je iz područja mentalnog zdravlja: poremećaji ponašanja i osjećaja karakterističnih za djetinjstvo i adolescenciju, problemi u socijalnom funkcioniranju, poteškoće učenja, smetnje pažnje i koncentracije, te eksperimentiranje sa psihoaktivnim tvarima, kockanjem/klađenjem i ovisnost o modernim tehnologijama.
Ciljevi su ostvareni svakodnevni radom s korisnicima Savjetovališta (djecom, mladima, roditeljima) kroz individualno i obiteljsko savjetovanje, psihološku i psihijatrijsku dijagnostiku i testiranje urina na psihoaktivne tvari. Savjetovanje se provodi ovisno po potrebi korisnika i procjeni stručnjaka jednokratno, kroz nekoliko konzultacija ili kontinuirano u određenom vremenskom periodu potrebnom za učinkovitost savjetodavnog rada.
E-SAVJETOVALIŠTE “Pitaj! Ne skitaj!”: Služba za mentalno zdravlje NZJZ SDŽ u okviru postojećeg institucionalnog savjetovališta za mlade razvila je uslugu e-savjetovališta „Pitaj? Ne skitaj!“, kao alat on-line intervencije i prevencije poteškoća mentalnog zdravlja djece i mladih.
Tako je ostvaren cilj dostupnosti savjetovanja djece i mladih na njima primjeren i dostupan način, a e-savjetovalište postalo dio svakodnevne ponude korisnicima.
E-savjetovalište započelo svoje aktivnosti pilot projektom vršnjačke pomoći u 2016. godini i djeluje do danas na web adresi: http://www.esavjetovaliste.com. Web stranica dostupna je i nadalje na hrvatskom i engleskom jeziku te joj se može pristupiti i mobilnim uređajem, a i putem aplikacije. Sadržajni izričaj stranice je prilagođen mladima, dizajn su

osmislili učenici/ice srednjih škola koji su sudjelovali u pilot projektu. Na stranici se koristi neformalni jezik koji mladi svakodnevno upotrebljavaju u svojoj komunikaciji kako bi se korisnicima/icama proces iznošenja emocionalnog problema olakšao i učinio što manje neugodnim i pristupačnijim. E-savjetovalište kao takvo čini moderan i mladima blizak kanal pristupa uslugama Službe za mentalno zdravlje te promiče zdravlje u zajednici. Putem e-savjetovališta mogu u bilo koje vrijeme anonimno zatražiti pomoć što umanjuje stigmatizaciju savjetodavnog rada i predrasude vezane za emocionalne probleme i mentalno zdravlje općenito koje često sprječavaju mlade da zatraže pomoć. E-savjetovalište moderan i mladima blizak kanal pristupa uslugama Službe te ujedno i promiče zdravlje u zajednici Putem e-savjetovališta mogu u bilo koje vrijeme anonimno zatražiti pomoć što umanjuje stigmatizaciju savjetodavnog rada i predrasude vezane za emocionalne probleme i mentalno zdravlje općenito koje često sprječavaju mlade da zatraže pomoć. E-savjetovalište moderan i mladima blizak kanal pristupa uslugama Službe te ujedno i promiče zdravlje u zajednici. Pomoću e-savjetovalištu mladi mogu u bilo koje vrijeme anonimno zatražiti pomoć pet dostupnih savjetodavaca. U 2019. podignuta Aplikacija za mentalno zdravlje pod nazivom Pretežno vedro. Aplikacija pod imenom „Pretežno vedro“ ishod je javno zdravstvenih projekata koji imaju za cilj zaštitu i unapređenje mentalnog zdravlja djece i mladih. Aplikacija se sastoji od četiri komponente pod nazivom: Kako si danas?; Ah! Ti osjećaji!; Pretežno vedro (igra); Pitaj? Ne skitaj!(E- savjetovalište).

RAD NA DALJINU: Rad na daljinu obuhvaća usluge koje se mogu dobiti pri Savjetovalištu, a odnose se na dio rada koji se ne odvija u živo u prostorijama Savjetovališta već telefonskim kontaktima, on line uslugama (Meet, Zoom, Teams i sl.), porukama i mailovima.

Telefonsko savjetovanje predstavlja dio ponude rada Savjetovališta, gdje je omogućen kkorisnicima Savjetovališta, zainteresiranom građanstvu općenito te stručnim suradnicima različitih institucija i udruga telefonski kontakt sa stručnim suradnicima Savjetovališta u svrhu informiranja, savjetovanja i suradnje. Kontakt telefoni su 021 599 696 ; 021 566 215. Također svaki djelatnik ima i službeni mail na koji može biti kontaktiran.

SAVJETOVALIŠTE ZA DJECU I MLADE: U radu Savjetovališta sudjeluje 5 stručnih suradnika (3 psihologa, 1 defektolog, 1 socijalni radnik), spec. psihijatar, te 1 medicinska sestra/tehničar.

E-SAVJETOVALIŠTE “Pitaj! Ne skitaj!”: U e savjetovanju sudjeluje 5 stručna suradnika (3 psihologa, defektolog i socijalni radnik).

RAD NA DALJINU: U radu na daljinu sudjeluje 5 stručnih suradnika (3 psihologa, 1 defektolog, 1 socijalni radnik) i 2 medicinske sestre/tehničara.

APLIKACIJA ZA MENTALNO ZDRAVLJE

Aplikacija za mentalno zdravlje „Pretežno vedro“ ishod je javnozdravstvenih projekata koji imaju za cilj zaštitu i unaprjeđenje mentalnog zdravlja djece i mladih. Izrada i implementacija aplikacije se realizirala u suradnji s dionicima, partnerima i suradnicima iz odgojno-obrazovnog i zdravstvenog sustava uz potporu, Ministarstva zdravstva RH, Splitsko-Dalmatinske županije i odobrenje Ministarstva znanosti i obrazovanja RH. Aplikacija je ujedno i digitalni alat za emocionalno opismenjavanje koji sadrži četiri funkcionalne komponente nastale u projektnim sadržajima koje su osmislili i izvršili krajnji korisnici djeca i mladi uz pomoć mentora. Sastoji se od četiri komponente: „Kako si danas?“, „Ah! Ti osjećaji!“, „Pretežno vedro“ (igra) te „Pitaj? Ne skitaj!“ (e-savjetovalište). Nakon što korisnik odredi svoje trenutno raspoloženje bilježeći ugodne i neugodne osjećaje, može se dodatno informirati koristeći vizualne, edukativne i/ili zabavne sadržaje koji su vezani uz emocionalnu pismenost. Osim toga, može zatražiti i savjet stručne osobe ako je to potrebno, kako bi bolje razumio sebe i svijet oko sebe.

U 2024. g. obuhvaćeno je:

SAVJETOVALIŠTE ZA DJECU I MLADE: 186 djece i mladih

E-SAVJETOVALIŠTE “Pitaj! Ne skitaj!”: 93 on line pitanja

RAD NA DALJINU: 2878 poziva

APLIKACIJA ZA MENTALNO ZDRAVLJE: 9 novih korisnika

Savjetovalište pruža mogućnost jednostavnog načina traženja pomoći za roditelje i djecu, te konzultacije sa školama, HZSR, Prekršajnim i Općinskim sudom, različitim udrugama. Provedba psihosocijalnog tretmana za djecu i mlade za područje čitave županije, omogućava svima koji imaju potrebu za psihološkom pomoći da na brz i jednostavan način dobiju uslugu koja im može pomoći u svakodnevnom osobnom i obiteljskom funkcioniranju.
Nakon dugogodišnjeg rada Savjetovalište je prepoznato kao mjesto gdje se može dobiti stručna pomoć na adekvatan i pravovremen način što se može uočiti u neposrednom radu s korisnicima gdje dolaze na preporuku institucija s kojima je ostvarena kvalitetna suradnja kao i na preporuku prijatelja, rodbine ili poznanika koji su nekada bili i sami korisnici Savjetovališta.
Projekt “Tu” i “Tamo”
Digitalni mediji i tehnologije su dio našeg društva i stoga djecu treba pripremiti za odgovorno korištenje. Ono što zabrinjava na temelju rezultata istraživanja Službe za mentalno zdravlje na području Splitsko-dalmatinske županije je porast broja prijatelja i pratitelja, kako se s dobi povećava vrijeme korištenja sadržaja na internetu, normaliziranje rizičnih ponašanja, u smislu upoznavanja drugih korisnika koje su najprije upoznali na internetu ili normaliziranja nasilne i uvredljive komunikacije na internetu. Posjedovanje i korištenje mobilnih telefona (95%-97%) otežava nadzor i kontrolu roditelja nad vremenom i sadržajima koje djeca koriste, stoga je veoma važno razvijati kod djece kritičko mišljenje prema sadržajima koje pregledavaju.
Ciljevi pilot projekta su zaštita i unaprjeđenje mentalnog zdravlje djece, specifično prevencija ponašajnih ovisnosti vezanih uz korištenje tehnologije i rizičnih ponašanja. Uporabom zbirke priča „TU & TAMO“, koja je osmišljena za potrebe provedbe ovog projekta, učiteljice razredne nastave su u koordinaciji sa školskim stručnim suradnicima provodile radionice s trećim razredima. Povratne informacije provoditelja aktivnosti upućuju na korisnost aktivnosti za učenike, identifikaciju s likovima iz priča i veliku potrebu učenika da razgovaraju o ovoj temi.
Osim toga, u školskoj godini 2023./2024., u osnovnoj školi Blatine-Škrape provedeno je vrednovanje učinaka inicijative zabrane uporabe mobilnih uređaja tijekom odgojno-obrazovnog procesa u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Ishodi vrednovanja pokazuju statistički značajnu razliku u kategoriji problema u ponašanju učenika. Nakon zabrane uporabe mobilnih uređaja za vrijeme odgojno-obrazovnog procesa, učenici pokazuju više problema u ponašanju. Iščekuju priliku kada će mobilni uređaj ponovno uzeti u ruke, što ih može dodatno ometati u praćenju nastave i sudjelovanju u društvenom životu škole. Znaju imati distrakciju pažnje i neke od apstinencijskih simptoma koji govore u prilog razvoju ponašajnih ovisnosti. Daljnja inicijativa Službe za mentalno zdravlje temeljena je i na svjetskoj praksi koja je ukinula ne samo korištenje pametnih uređaja, nego i njihovo unošenje u škole. Stoga se provodi istraživanje učinaka zabrane unošenja pametnih mobitela u OŠ Kamen-Šine i u OŠ Žrnovnicu s jedne strane, i zabrane korištena pametnih mobitela u OŠ Blatine-Škrape i OŠ Vjekoslava Paraća s druge strane. Usporedba dobivenih rezultata u sljedećem izvještajnom razdoblju ukazat će na smjer u kojem trebaju ići sljedeće inicijative u korištenju pametnih uređaja kod djece i mladih.

Projekt „ Oko stola“
Javnozdravstveni projekt Oko stola nastao je kao odgovor na rezultate istraživanja provedenog u 2019. godini na uzorku od 915 učenika splitskih srednjih škola, a koji su pokazali da su adolescenti nedovoljno osviješteni povezanosti emocionalnih stanja i prehrambenih navika. Iz tog je razloga osmišljen alat – društvena igra Na perun kako bi se omogućila provedba javnozdravstvenog projekta na području Splitsko-dalmatinske županije.
S obzirom na rezultate provedenog istraživanja, u 2020. osmišljena je pripremna faza provedbe javnozdravstvenog projekta „Oko stola“ kao preventivna mjera s ciljem zaštite i unapređenja mentalnog zdravlja djece i mladih. Definirane su sastavnice alata (društvena igra „Na perun“ i kuharica za mlade „U mom pjatu“), a alat je izrađen, vrednovan i predstavljen široj i stručnoj javnosti. Nakon toga, uslijedile su provedbe školskih i 2 međuškolska turnira. U prvoj polovici 2024. godine dovršena je digitalna verzija igre „Na perun“ (https://eigranaperunokostola.com/) te je ona sada dostupna na uređajima koji imaju pristup internetu, dakle na računalima, tabletima, mobilnim uređajima itd., što uvelike olakšava provedbu projektnih aktivnosti. Školski turniri provođeni su kroz ožujak i travanj u deset srednjih škola s područja Splitsko-dalmatinske županije. To su: Zdravstvena škola Split, Turističko-ugostiteljska škola Split, Škola za dizajn, grafiku i održivu gradnju – Split, Škola likovnih umjetnosti Split, IV. gimnazija Marko Marulić,

Građevinsko-geodetska tehnička škola Split, Srednja škola fra Andrije Kačića Miošića Makarska, Srednja strukovna škola Makarska i Srednja strukovna škola bana Josipa Jelačića Sinj te škole koje prvi put sudjeluju u projektu: Ekonomska i upravna škola Split i Srednja škola „Braća Radić“ Kaštel Štafilić-Nehaj. Sudjelovalo je oko 400 učenika drugih razreda. Međuškolski turnir održan je 26. travnja 2024. u Srednjoj strukovnoj školi bana Josipa Jelačića Sinj. Na međuškolskom turniru sudjelovali su predstavnici škola, pobjednici u razrednim odjeljenjima, njih ukupno 36. U drugoj polovici 2024. godine dogovorena je provedba školskih i 4. međuškolskog turnira u Školi za dizajn, grafiku i održivu gradnju Split kroz drugo polugodište šk. god. 2024./2025. Uz to, odabran je novi upitnik u svrhu vrednovanja projektnih aktivnosti te je preveden s engleskog na hrvatski jezik. Stručne službe i predmetni nastavnici uključenih škola sudjelovali su u provođenju planiranih aktivnosti: održavanje radionica za vrijeme školskih turnira, priprema učenika za međuškolski turnir, sudjelovanje na međuškolskom turniru.
Ostvarena je suradnja sa Zavodom za neuroznanost Medicinskog fakulteta u Splitu na manifestaciji 23. Tjedan mozga. Projektne aktivnosti su se uklopile u jednu od tema manifestacije: neurogastronomija (mozak i hrana).
Uz tu suradnju, ostvarena je i suradnja s Filozofskim fakultetom u Splitu pri čemu su primljeni studenti na Erasmus+ projektu iz berlinske strukovne škole G.A.L.B. Förderung GmbH, koja je u prvom redu namijenjena obrazovanju za zanimanje socijalni asistent i socijalni pedagog. Tom prilikom, predstavljeni su im je rad Službe za mentalno zdravlje s naglaskom na preventivne programe.
Važnost projekta je senzibilizacija i osvještavanje nespecifičnih poremećaja prehrane, prevencija ponašajnih ovisnosti te poticanje zdravog stila življenja mladih.

Projekt „Zdrave ideje“
Projekt „Zdrave ideje“ je nastao u okviru rada na daljinu Službe za mentalno zdravlje NZJZ SDŽ, kroz vođenje društvenih mreža: Facebook stranice „NE ovisni ĐIR“ i Instagram profila „zdrave_ideje“. Služba za mentalno zdravlje NZJZ SDŽ dostupna je na ovaj način u virtualnom svijetu: kroz informiranje i destigmatiziranje vezano uz tematiku mentalnog zdravlja te predstavljanje rada Službe široj i stručnoj javnosti.
Opći cilj projekta, promicanje mentalnog zdravlja i rada Službe za mentalno zdravlje NZJZ SDŽ na društvenim mrežama, ostvaren je kroz objavljivanje sadržaja vezanih uz mentalno zdravlje te predstavljanje aktivnosti u kojima je Služba nositelj ili partner.
Specifični ciljevi projekta ostvareni su kroz redovito objavljivanje sadržaja na tjednoj bazi, povećanje vlastitog angažmana prema drugim sličnim stranicama i profilima.
Facebook stranicu „NE ovisni ĐIR“ prati 1512 pratitelja, što nije promjena u odnosu na prošlu godinu. Najveći postignuti organski doseg korisnika pojedinačnom objavom je 2600. Instagram stranica ima 843 pratitelja, 38 pratitelja više u odnosu na prošlu godinu.
Projekt “STATUS ONLINE”
Cilj projektnih aktivnosti je senzibilizacija, informiranje te edukacija djece i mladih, roditelja, stručnog nastavnog osoblja i šire javnosti o prednostima i nedostatcima korištenja interneta.
U svrhu senzibilizacije šire javnosti obilježen je Dan sigurnijeg interneta snimanjem podcasta gdje su brojne institucije predstavile svoje programe čiji je cilj sigurnost djece na internetu. Također, kroz održavanje stručnih predavanja I sudjelovanja na konferenciji promiče se rad I preventivna nastojanja kako bi se smanjio negativni utjecaj korištenja interneta.
U izvještajnom razdoblju ostvarena je suradnja sa osnovnom školom Manuš, gdje je izrađen plan i program prevencije vršnjačkog I elektroničkog nasilja, predstavljen razrednicima i stručnim suradnicima. Odabrana su 5 četvrtih i 5 razreda te su njihove razrednice upoznate sa elementima programa. Kroz prosinac je započela aktivnost ulaznom anketom, upoznavanjem učenika i roditelja s aktivnostima koje predstoje, te je izrađena razredna kutija. Nadalje, ostvarena je suradnja sa Srednjom ekonomskom školom Split, gdje su uz pomoć studenata Filozofskog I Medicinskog fakulteta provedene radionice na temu prevencije online seksualnog uznemiravanja. Radionice su dio međunarodnog programa “deShame” a pravo na njihovo korištenje je ostvario Centar za sigurniji internet Hrvatska. NZJZ SDŽ kao dugogodišnji suradnik pomogao je u pripremi radionica za primjenu, planiranje, koordiniranje I provedbu radionica. Nakon provedbe radionica obrađene su evaluacije i detaljno su razrađeni modeli unaprjeđenja provedbe.
Korištenje interneta je naša svakodnevnica. Internet i sadržaji koje Internet omogućava su veoma važni za dobrobit djeteta, ali isto tako treba biti svjestan opasnosti koje se kriju kod prekomjernog i neodgovornog korištenja interneta.

Kod djece i mladih primijećeno je kako Internet uglavnom koriste za zabavu te kako ne shvaćaju ozbiljno negativne posljedice prekomjernog i neodgovornog korištenja. Mladi su uglavnom svjesni da puno vremena koriste Internet, svjesni su da su njihovi podatci izloženi i njihova privatnost ugrožena ali isto tako smatraju kako bi im život bez interneta bio dosadan, normaliziraju nasilna ponašanja na internetu i minimaliziraju opasnosti ovisničkog korištenja. Zbog svega navedenog veoma je važno kontinuirano informirati djecu, poticati kod mladih kritičko razmišljanje i motivirati ih za odgovorno korištenje. Također, važno je stručnu i širu javnost upoznavati sa znanstvenim činjenicama i primjerima dobre prakse kako bi se ojačali učinkoviti preventivni programi. U ovom izvještajnom razdoblju posebnu pozornost smo usmjerili na online seksualno uznemiravanje djece i mladih.
Kroz radionice je obuhvaćeno oko 50 djece srednje škole i 100 učenika osnovne škole, uključeni su brojni stručnjaci kroz edukaciju i informiranje.
Povodom Dana sigurnije interneta, koji se svake godine obilježava prvi utorak u veljači, 6. veljače 2024. organiziran je online „POP UP P@NEL Digitalna dobrobit djece u skrbi“ u organizaciji Centra za sigurnije internet i FICE organizacije uz sudjelovanje Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije, Društva za socijalnu podršku, Rehabilitacijskog centra za stres i traumu i Centra za pružanje usluga u zajednici Maestral Split. Ovaj online događaj namjenjen je svim stručnjacima koji rade u direktnom kontaktu s djecom u skrbi.
Mogućnosti digitalnih alata, sigurnost na internetu i digitalne kompetencije. Kako dosegnuti digitalnu dobrobit? Što to znači za djecu u skrbi, a što za odrasle koji za njih brinu? Promoviranje digitalne dobrobiti djece u skrbi i skrbnika uključuje adresiranje različitih aspekata njihovih online iskustava kako bi se osiguralo zdravo i sigurno digitalno okruženje.
Za djecu to obuhvaća: digitalnu pismenost, nadzor nad korištenjem, ekrana i uređaja, podršku na mreži, samokontrolu i balansiranje, vrijeme provedeno na ekranu, otvorenu komunikacija i zaštitu privatnosti.
Za stručnjake koji rade u direktnom kontaktu s djecom u skrbi obuhvaća: kontinuiranu edukaciju, digitalne kompetencije, nadzor i praćenje, podršku digitalnoj pismenosti, pristup resursima, suradnju i partnerstva stručnjacima za tehnologiju, poticanje zdrave ravnoteže između posla i privatnog života uključujući postavljanje granica za digitalnu komunikaciju izvan radnog vremena, superviziju i podršku.
Konferencija „U FOKUSU - mentalno zdravlje mladih“ 21. 3. 2024.
Konferenciju „U fokusu - mentalno zdravlje mladih“ udruga MoSt organizira u sklopu programskih aktivnosti svog Centra znanja za socijalno uključivanje, obilježavajući 25 godina kontinuiranog provođenja programa psihosocijalne i pedagoške podrške u domeni indicirane i selektivne prevencije te post institucionalne pomoći mladima koji izlaze iz alternativne skrbi.
Konferencija je i važan doprinos različitim aktivnostima vezanih za mentalno zdravlje mladih. Na konferenciji su sudjelovali doc. dr. sc. Toni Maglica, izv.prof.dr.sc. Lucija Vejmelka, Roberta Matković, prof.sociolog te dr. med. Zoran Vujnović, psihijatar sa temama „Mentalno zdravlje mladih kao ogledalo društva“, „Sextaj noću, sextaj danju!“ - deSHAME Hrvatska - rezultati nacionalnog istraživanja online seksualnog uznemiravanja srednjoškolaca, „Adolescencija, put od emocije do razuma“ te tri paralelne radionice:
RADIONICA #1: „Vještine i/ili osobnost u radu s djecom i mladima!?“, voditelj doc. dr. sc. Toni Maglica
RADIONICA #2: „Klik, scroll, share, block: od zabave i flerta do seksualnog uznemiravanja djece i mladih na društvenim mrežama“, voditeljice: izv.prof.dr.sc. Lucija Vejmelka i
RADIONICA #3: „Adolescentna razvojna pozicija kroz psihoanalitičku analizu bajke“, voditelj dr. Zoran Vujnović, psihijatar
Online rizična seksualna ponašanja kod djece i mladih - nastavnici
U ekonomskoj i upravnoj srednjoj školi Split održana je edukacija za razrednike prvih i drugih razreda srednje škole i za stručne suradnike. Cilj edukacije je informiranje i senzibiliziranje za svjedočenje, doživljavanje i činjenje seksualnog uznemiravanja mladih na internetu.
Online rizična seksualna ponašanja kod djece i mladih - volonteri
Razrednici nisu preuzeli ulogu provoditelja radionica. Kako bi planirane projektne aktivnosti se nastavile, osigurani su edukatori. studenti Filozofskog i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Splitu. Edukatori su sudjelovali na edukacijama (upoznavanje sa temom, metodologija rada, prilagođavanje radu s djecom i mladima, pravila o provođenju radionica). Edukatorima su pripremljeni svi dodatni materijali te su cijelo vrijeme provedbe imali podšku voditeljice projekta. Edukacije i sastanci su se održavali uživo i online.

Prevencija vršnjačkog nasilja i cyberbullyinga- podrška školskom okruženju
Dana 12 travnja održana je edukacija na temu prevencije vršnjaškog I elektroničkog nasilja. Za tu priliku izrađen je plan I program preventivnih aktivnosti koji su predstavljeni razrednicima škole.

KLOK Split
Posljednjih godina u Republici Hrvatskoj, pa tako i na području grada Splita i Splitsko dalmatinske županije, dolazi do značajnog povećanja broja ovisnika o kocki. Kockanje postaje sve veći javnozdravstveni problem. Takva društvena situacija se reflektira i na zahtjeve prema grupi ovisnika liječenih od kocke- KLOK. Ova grupa radi u skladu sa svojim mogućnostima i sigurno ne može zadovoljiti sve potrebe koje nameće ova problematika na našem području. Potrebno je osvijestiti potrebe zajednice jer kockar nema samo individualni problem, zbog njega je u problemu još nekoliko osoba iz njegove okoline. Najviše je pogođena obitelj, roditelji, partneri ali javljaju se i problemi na radnom mjestu pa i u školi. Javljaju nam se sve mlađi ovisnici o kocki koji su s kockom započeli na početku srednje škole ili čak u osnovnoj. U budućnosti će sigurno biti potreban značajniji rad na prevenciji ili ranom liječenju koje će uključivati rad sa mlađim skupinama kao što su učenici srednjih škola i gimnazija ali i završnih razreda osnovne škole.
U našem radu s ovisnicima o kocki naglasak je na uspostavljanju i održavanju apstinencije, podržavanju kockara u želji za oporavkom, destigmatizaciji, eliminaciji nezakonitih ponašanja, financijskom oporavku, spoznaji vlastitih vrijednosti, vrlina i mana, uvidu u misaone distorzije koje definiraju ponašanje, učenju novih životnih navika potrebnih za trajnu apstinenciju, socijalizaciji (obnavljanje društvenih veza, obnavljanje i uspostavljanje bliskih odnosa temeljenih na iskrenosti i povjerenju). Sudjelovanje u radu grupe KLOK omogućava ovisnicima o kocki da spoznaju veličinu problema u kojem se nalaze, da se zrcale u ostalim članovima grupe i na taj način dobiju još bolji uvid u krive postupke i odluke, da iz predavanja i savjetovanja nauče o problemu kocke ali i problemima koji su do kocke doveli, da donesu odluku suočiti se s vlastitim poteškoćama, da realno sagledaju vlastitu sliku i poziciju, da nauče biti iskreni i odgovorni, da spoznaju koje su njihove jake strane ali i što je to što ih vodi u problematično ponašanje te da nauče tražiti pomoć.Tjedni sastanci po modelu terapijske zajednice usmjereni su na osobnu promjenu kockara ali i osobe koja je podrška. O tome svjedoče osobe u pratnji najčešće majke, supruge, djevojke. Uvidom u osjećaje, spoznajom misli i stavova, preispitivanjem uvjerenja i obrazaca ponašanja potičemo članove na samo uvid koji doprinosi promjenama koje će omogućiti rehabilitaciju liječenog ovisnika o kockanju i promjenu njegova ponašanja. Sastanci imaju i obrazovnu funkciju jer je sastavni dio liječenja i rehabilitacije ovisnika – kockara je i edukacije bliskih članova obitelji, koji su nazočni na sastancima da se što bolje upoznaju sa ovom bolešću i načinima njenog liječenja ali i da kod sebe mijenjaju neke obrasce ponašanja kako bi se lakše uskladili sa osobom koja ima problem.
U 2024. godini održano 45 sastanka grupe KLOK te 20 individualnih susreta sa članovima grupe i osobama koje su njihova podrška u projektu oporavka od ovoga ovisničkoga ponašanja.
Istraživački projekt: Rizična ponašanja djece i mladih u Splitsko dalmatinskoj županiji
Voditeljica istraživanja: Roberta Matković, prof. sociologije

Adolescencija je specifično razvojno razdoblje koje opisujemo kroz niz složenih tjelesnih, emocionalnih i socijalnih promjena, kada se djeca i mladi fizički i kognitivno mijenjaju te proširuju svoje socijalne odnose prema grupama vršnjaka, preuzimaju i oblikuju vlastite obrasce ponašanja i formiraju životni stil, što utječe na njihovo trenutačno, ali i buduće zdravlje. Posebna pozornost stručnjaka i znanstvenika usmjerena je na rizična ponašanja adolescenata. Najčešća rizična ponašanja djece i mladih u toj dobi su zlouporaba alkohola i psihoaktivnih tvari. Uporaba cigareta, alkohola i marihuane u adolescenciji može uzrokovati brojne zdravstvene poteškoće u kasnoj adolescenciji i ranoj odrasloj dobi, razvoj ovisnosti u odrasloj dobi i smrtnost. Stoga je osim prevalencije konzumacije, veoma važno utvrditi i početak konzumacije, kako bi se preventivne intervencije usmjerile na učenike prije nego počnu eksperimentirati i konzumirati navedena sredstva. Do sada je poznato kroz ESPAD podatke za Hrvatsku kako je 22% adolescenata pušilo, 38% pilo alkohol, 12 % se opilo te 2.8% konzumiralo marihuanu sa 13 godina i ranije.
Dosadašnji nalazi povezuju konzumaciju sa nekim drugim poteškoćama, poput povišene razine anksioznosti i depresivnosti kod djevojaka koje konzumiraju alkohol te nedostatak samopoštovanja. Konzumacija opojnih sredstava često se povezuje s većom sklonosti ka preuzimanju rizika i višom razinom impulzivnosti, osobito na dimenzijama smanjene kontrole ponašanja, traženja uzbuđenja i smanjene sposobnosti odgađanja ugode .

Osim do sada spomenutih sredstava, konzumacija energetskih pića predstavlja novi trend kod adolescenata. Iako su na tržištu neka pića nedopuštena zbog visoke koncentracije kofeina, lako se mogu kupiti putem interneta. Konzumacija je povezana sa nizom zdravstvenih poteškoća, ali i nekim drugim nezdravim oblicima ponašanja. Nadalje, djeca često energetska pića izjednačavaju sa izotoničnim napitcima, a nerjetko se konzumiraju za ublažavanje umora, radi boljeg obavljanja dnevnih aktivnosti, kao izvor snage, izdržljivost i kao pomoćna sredstva u učenju.

Za kvalitetne preventivne programe i preventivne aktivnosti u obrazovnom sustavu važno je imati podatke o prevalenciji rizičnih ponašanja te dob početka eksperimentiranja/ konzumacije da bi se preventivne aktivnosti započele pravovremeno. Također, važno je sagledati čimbenike koji su u vezi sa odlukom o početku konzumacije sredstava ovisnosti poput procjene dostupnosti sredstava, procjene reakcije roditelja, procjene o konzumaciji vršnjaka te procjeni zdravstvenog rizika konzumacije.

Metodologija

Istraživanje o rizičnim ponašanjima djece i mladih u SDŽ se do sada provodio tri puta i to 2011, 2015 i 2019. Prvi istraživački val 2011 je bio u cijelosti proveden pomoću ESPAD upitnika i u skladu sa ESPAD metodologijom u suradnji sa Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo. Za drugi istraživački val 2015 korišten je djelomično modificirani originalni ESPAD upitnik iz 2011 uz primjenu iste metodologije pri provedbi istraživanja. U trećem istraživačkom valu 2019 koristio se već modificirani originalni ESPAD upitnik iz 2011 godine, dodan je dio pitanja o konzumaciji novih droga te je uzorak proširen na učenike osmih razreda osnovne škole te na treće i četvrte razrede srednjih škola.

Ako usporedimo dosadašnje istraživačke valove istraživanja „Rizična ponašanja djece i mladih SDŽ“, za provedbu istraživanja uzorak je proširen na učenike sedmih razreda. Nadalje, za provedbu sva tri spomenuta dosadašnja istraživačka vala kao predložak je korišten originalni ESPAD upitnik od 2011, uz modifikacije. Uvidom u posljednji originalni ESPAD upitnik iz 2019 primijećeno je kako je u originalnoj verziji došlo do značajnijih nadopuna u usporedbi s originalnim ESPAD upitnikom iz 2011 godine, u smislu uključivanja dodatnih setova pitanja o kockanju, korištenju interneta, igranju online igara ali i nadopune setova pitanja o konzumaciji duhana i marihuane. Iz tih razloga, za pripremu anketnog upitnika u ovom istraživanju, uzet je u obzir originalni ESPAD upitnik iz 2019 godine. Prilikom kreiranja upitnika za potrebe ovog istraživanja, zadržana su sva pitanja o prevalenciji konzumacije sredstava ovisnosti koja su i do sada korištena, kako bi odgovori mogli biti usporedivi sa prethodnim istraživanjima i kako bi se utvrdili trendovi konzumacije. Ostala pitanja su kreirana tako da odgovaraju sadržajem ali su pojedini setovi pitanja zamijenjeni validiranim skalama kojima želimo izmjeriti razinu ovisnosti.

Pošto je originalni ESPAD upitnik iz 2019 godine značajno proširen te pošto su identificirane potrebe za odabranim konstruktima, kvalitativno istraživanje se provodi u dva navrata. U prvom upitniku naglasak je na konzumaciji sredstava ovisnosti, a u drugom upitniku naglasak je na konzumaciji energetskih pića, korištenju interneta, online igrama i kockanju. Kako bi povezali konzumaciju alkohola, cigareta, marihuane i ostalih psihoaktivnih sredstava iz prvog upitnika sa konzumacijom energetskih pića, kockanjem, igranjem video igara i korištenjem igara iz drugog upitnika, na početku drugog upitnika bit će postavljeno pitanje o prevalenciji korištenja sredstava iz prvog upitnika u posljednjih mjesec dana. Dinamika provedbe istraživanja je u dogovoru sa stručnim suradnicima u školama

Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je prikupljanje standardiziranih, usporedivih podataka o pušenju duhana, pijenju alkohola, uporabi marihuane i „novih droga“ među djecom i mladima u Splitsko-dalmatinskoj županiji, kao i sagledavanje čimbenika koji utječu na ta ponašanja.

Specifični ciljevi

1. Utvrditi životnu i trenutnu prevalenciju konzumacije alkohola, duhana i duhanskih proizvoda, energetskih pića, marihuane i ostalih sredstava ovisnosti
2. Pratiti trendove prevalencije konzumacije prema dobi učenika kao i utvrditi trendove konzumacije prema generacijama učenika (u odnosu na dosadašnja tri istraživačka vala)
3. Utvrditi procjenu dostupnosti sredstava, dob prve konzumacije, percepciju konzumacije kod prijatelja, očekivane učinke i posljedice konzumacije, očekivanu reakciju roditelja i procjenu rizika prilikom konzumacije promatranih sredstava.
4. Utvrditi neke pozitivne navike (npr. čitanje knjiga, bavljenje sportom) i negativne navike ponašanja, poput prekomjernog korištenja interneta i kockanja.

Instrumenti

Kako bi se ispitali navedeni ciljevi, koristit će se sljedeći upitnici:

Socidemografski upitnik (dob, spol, vrsta škole, obrazovanje roditelja, procjena financijskog stanja)

Upitnik učestalosti konzumacije sredstava. Upitnik je kreiran po uzoru na ESPAD upitnik čime se žele utvrditi razina konzumacije cigareta, alkoholnih pića (pivo, miješana alkoholna pića, vino i žestoka pića), marihuane, amfetamina, ecstasyja, novih droga i inhalanata te kao dodatak, želi se utvrditi razna konzumacije energetskih pića, e-cigareta, grijanog duhana, nikotinskih vrećica i snusa. Specifično, za svako navedeno sredstvo ispituje se:

a)Prevalencija – životna, nedavna i trenutna učestalost konzumacije (ikad u životu, posljednjih 12 mjeseci i posljednjih 30 dana). Učenici odgovaraju na skali od od „1-Nikad“ do „7-40 i više puta“.

b)Dob prve konzumacije - učenici odgovaraju s koliko godina su PRVI puta probali svako navedeno sredstvo i proizvod.

c)Procjena dostupnosti – pojedinih sredstava ovisnosti temelji se na pitanjima poput „Što misliš koliko bi ti bilo teško nabaviti …. kad bi to poželio/la?“ te će učenici samoprocjenjivati na skali od „1- Veoma teško“ do „5- Veoma lako“. Dodatno za cigarete i nikotinske proizvode te za alkohol je kreiran upitnik kako bi se utvrdilo je li se dostupnost odnosi na kupovinu, cijenu i mjesto konzumacije, pošto je prodaja cigareta i alkohola, kao i konzumacija alkohola zabranjena mlađima od 18 godina.

d)Percepcija vršnjačke konzumacije – bit će ispitivana pitanjima poput „Prema tvojoj procjeni koliko tvojih prijatelja …?“, a učenici će odgovarati na ordinalnoj skali od „1-Ni jedan“ do „5-Svi“.

e)Percepcija konzumacije članova obitelji – bit će ispitivana posebno za stariju braću i sestre a posebno za roditelje. Uz navedena sredstva i proizvode, učenici će odgovarati za stariju braću i sestre pomoću ponuđenih odgovora: Da, Ne, Ne znam i Nemam starijeg brata ni sestru, dok će za roditelje odgovarati pomoću ponuđenih odgovora: Da, oba roditelja, samo otac, samo majka te oba roditelja ne konzumiraju.

f)Procjena utjecaja na zdravlje po uzoru na ESPAD upitnik- bit će ispitivano kako djeca i mladi percipiraju rizik konzumacije pojedinih sredstava, gdje će se razmatrati i intezitet konzumacije. Tako primjerice, za alkohol pitanje glasi „Što misliš koliki je RIZIK da si ljudi oštete zdravlje fizički ili na drugi način ukoliko...Piju jedno ili dva alkoholna pića skoro svaki dan“; „Piju četiri ili pet pića skoro svaki dan“; „Piju pet ili više pića zaredom svaki vikend“, gdje učenici mogu procjenjivati na skali od 1- ne riskiraju do 4- jako riskiraju.

g)Procjena očekivanih reakcija roditelja po uzoru na ESPAD upitnik gdje učenici mogu procijeniti reakciju majke i reakciju oca ako već jesu ili bi saznali za konzumaciju navedenih sredstava. Učenici mogu odgovarati na skali odgovora: Ne bi dozvolio/la, Pokušao/la bi me nagovoriti da to ne radim, Ne znam, ne mogu procijeniti, Ne bi zamjerio/la, Odobrio/la bi.

h)Navike kockanja –gdje se želi steći uvid u navike igranja igara na sreću. U pitanjima se razlikuju igre koje djeca i mladi igraju online i one koje igraju u prostorijama priređivača igre i s tim da je stavljen naglasak isključivo na kockanje/ klađenje s novčanim ulogom. Popisa igara kojima želimo utvrditi navike igranja igara na sreću sa novčanim ulogom nastao je modifikacijom popisa korištenih u ESPAD 2019 upitniku i popisa igara iz Upitnika kockarskih aktivnosti (Dodig, 2013). Učenici na opisane igre mogu odgovarati na skali od 7 stupnjeva, od 1- ne igram ovu igru do 7- svakodnevno.

i)Navike igranja online igara po uzoru na ESPAD- gdje je utvrđeno da se zapravo radi o skraćenoj verziji Upitnika problematičnog igranja online igara (Problematic Online Gaming Questionnaire Short-Form: POGQ-SF, Pápay i sur., 2013). Učenici na 12 tvrdnji odgovaraju koliko često se ponašaju ili osjećaju na opisani način kroz odgovore na skali od 5 stupnjeva od „nikad“ do „gotovo uvijek“. Odgovori su grupirani tako da ukazuju na 6 dimenzija problematičnog igranja i to preokupacija, posvećenost, odustajanje, pretjerana upotreba, međuljudski sukobi i socijalna izolacija.

j)Navike korištenja ekrana po uzoru na ESPAD upitnik gdje učenici odgovaraju koje dane u tjednu koriste Internet i koliko sati koriste internet, bez obzira na kojem uređaju i bez obzira za koju aktivnost, koliko vremena koriste internet radnim danom i uobičajenim vikendom te koliko često koriste navedene sadržaje.

Upitnik Internet ovisnosti (IAT) (Young, 1998) sastoji se od 20 tvrdnji gdje učenici utjecaj korištenja interneta na njihovu svakodnevnicu u posljednjih mjesec dana pomoću odgovora od 0 = nikad do 5 = gotovo uvijek. Ukupan rezultat se računa kao zbroj odgovora, mogući zbroj iznosi od 0 do 100 te viši rezultat znači i veću ovisnosti o internetu. Također je moguće identificirati razinu problematične upotrebe interneta. U hrvatskoj validaciji razine problema se tumače kao od 0–19 bez simptoma ovisnosti, 20–39 blagi ali ne problematični simptomi, 40–69 umjerena

razina ovisnosti i 70–100 visoka razina Internet ovisnosti.
Kanadski upitnik kockanja adolescenata (CAGI; Canadian Adolescent Gambling Inventory) (Tremblay, Strinchfield, Wiebe, Wynne, 2010) sadrži 24 tvrdnje koje ispituju posljedice kockanja. Učenici na prvih 20 tvrdnji mogu odgovarati na skali od 4 odgovora, od nikad do uvijek, dok na posljednje četiri tvrdnje mogu odgovarati od nikad do 7 ili više puta. Odgovori su grupirani u 5 dimenzija i to psihičke posljedice kockanja, socijalne posljedice kockanja, financijske posljedice kockanja, gubitak kontrole nad kockanjem i globalna mjeru rizičnosti kockanja. Upravo dimenzija globalne mjere rizičnosti kockanja svrstava ispitanike u jednu od tri skupine: oni koji postižu rezultat u rasponu od 0 do 1 svrstani su u skupinu bez problema (zelena skupina), od 2 do 5 u skupinu s blagim do umjerenim problemima (žuta skupina), a oni s rezultatom od 6 pa na dalje u skupinu problematičnih kockara (crvena skupina).
Osim navedenih upitnika korišteni su upitnici koji mogu dodatno opisati konzumaciju svih sredstava kao i bihevioralne poteškoće kod djece i mladih. Popis dodatnih upitnika nalazi se u Nacrtu istraživanja.
Postupak
Kvantitativni podatci se prikupljaju tijekom školske godine 2024./25., u sklopu znanstveno istraživačkog projekta Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Splitsko dalmatinske županije pod nazivom Rizična ponašanja djece i mladih Splitsko dalmatinske županije. Istraživanje se provodi uz Suglasnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih i Suglasnost Etičkog povjerenstva Nastavnog zavoda za javno zdravstvo te uz suglasnost ravnatelja odabranih škola. Kvalitativno istraživanje će biti provedeno nakon obrade podataka i ako se utvrdi potreba za dodatnim tumačenjem rezultata (očekivano tijekom šk.god. 2025./26.). U svakoj školi je imenovan koordinator istraživanja (stručni suradnik), te je za koordinatore i zainteresirane djelatnike uključenih škola organizirana stručna edukacija i edukacija o provedbi istraživanja.
U skladu s Etičkim kodeksom istraživanja s djecom, roditelji učenika su obavješteni o sudjelovanju njihovog djeteta u istraživanju te su roditelji djece mlađe od 14 godina svojim potpisom potvrdili informiranu suglasnost za sudjelovanje dok su roditelji djece starije od 14 godina svojim potpisom imali mogućnost izraziti neslaganje sa sudjelovanjem njihova djeteta u istraživanju.
Prilikom provedbe istraživanja, prikupljanja i obrade podataka, posebna pozornost će se obratiti na povjerljivost informacija. Popunjavanje upitnika je biti anonimno, što ni na koji način ne ugrožava privatnost učenika i odgovore neće biti moguće povezati s sudionikom. Nadalje, sudjelovanje u istraživanju je dobrovoljno te učenici u bilo kojem trenutku mogu odustati od sudjelovanja u istraživanju. Uvid u odgovore ima samo voditeljica istraživanja, a nakon kodiranja tim znanstvenika koji će prema naknadnom dogovoru obrađivati podatke. Odgovori će biti prikazani isključivo na razini grupe (npr. na razini cijele županije prema spolu, na razini cijele županije prema razredu).
Ne očekujemo rizike i neugode prilikom sudjelovanja učenika u istraživanju. Sudjelovanje u istraživanju je prilika da učenici izraze svoje mišljenje o ovoj temi. Niti jedno pitanje nije uznemirujuće za djecu i mlade. Na kraju istraživanja zamolit ćemo one učenike koji imaju pitanja o temama s kojima se susreću u upitniku da se obrate stručnim suradnicima škole ili djelatnicima Savjetovalištu za djecu i mlade (broj telefona, mail i e-savjetovalište). Također, nakon dobivenih suglasnosti i popisa škola koje su suglasne sudjelovati u istraživanju, planirana je edukacija odgojno-obrazovnih djelatnika osnovnih i srednjih škola o prevenciji konzumacije sredstava.
Istraživanje se provodi putem online upitnika, za vrijeme redovne nastave u školama.
Ispitanici
Ispitanici su učenici sedmih i osmih razreda osnovnih škola te učenici prvih, drugih, trećih i četvrtih razreda srednjih škola na području Splitsko dalmatinske županije. Uzorak je stratificirani klasterski, na način da će udio uključenih učenika odgovara udjelu učenika u cijeloj populaciji s obzirom na neka obilježja. Za osnovne škole to je grad, općina i otoci, a za srednje škole to je trogodišnja, četverogodišnja strukovna i gimnazija.
Dodatne aktivnosti u sklopu istraživačkog projekta:
MEĐUŽUPANIJSKI STRUČNI SKUP o edukaciji odgojno-obrazovnih djelatnika vezano uz prevenciju ovisnosti zbog uporabe energetskih pića, nikotinskih vrećica, e-cigareta i novih duhanskih proizvoda u osnovnim i srednjim školama, održan je 2.2. u Splitu na Sveučilišnom odjelu za stručne studije. Liječnici specijalisti, prof. sociologije i prof. psihologije pri NZJZ SDŽ, te stručnjaci iz HZJZ i Ministarstva zdravstva, Agencije za odgoj i obrazovanje i ostali govorili su o zdravstvenim rizicima i štetnosti energetskih pića, e-cigareta te novih duhanskih proizvoda, kao i o rastućoj uporabi novih psihoaktivnih tvari i droga kod mladih. Posljedice konzumacije spomenutih tvari raspravljene su s kardiološkog aspekta sa sociološkim uvidom u problematiku glavnih aktera. Okrugli stol je završio raspravom o

mogućnostima prevencije rizičnih ponašanja poglavito ovisnosti djece u školskoj dobi.
64. Međužupanijsko stručno vijeće odgajatelja u učeničkim domovima Splitsko-dalmatinske, Zadarske i Dubrovačko-neretvanske županije održano je 6.ožujka 2024., u učeničkom domu SŠ „Braća Radić“, Kaštel Šatfilić- Nehaj.
Stručni skup za usavršavanje liječnika održao se 13. 3. 2024. pod nazivom Prevencija ovisnosti o energetskim pićima, nitkorinskim vrećicama. e-cigaretama i novim duhanskim proizvodima u organizaciji Hrvatskog društva za školsku i sveučilišnu medicinu- ogranak Split.

Edukacija odgojno-obrazovnih djelatnika o prevenciji ovisnosti zbog uporabe alkohola, energetskih pića, nikotinskih vrećica, e-cigareta i novih duhanskih proizvoda u osnovnim i srednjim školama održala se 22. 11. 2024. u hibridnom obliku, ondosno online putim Google Meeta i na adresi Vukovarska 46.
Stručno predavanje za roditelje održalo se na roditeljskom sastanak roditelja učenika prvih razreda 1. gimnazije Split održao se 27. 11. 2024. godine.
Medijske i stručno-znanstvene aktivnosti
Tijekom 2024. g. nastavljena je suradnja sa medijima (sudjelovanje u radio i televizijskim emisijama, objave, priopćenja, članci i intervjui u tiskanim medijima, portalima poput HRT1, HRT4 Županijska panorama, Regionalni dnevnik, TV Jadran, Slobodna Dalmacija, TV Mreža, Radio Dalmacija, Radio Split, RTL, NOVA TV…). Kroz godinu, kontinuirano se pripremaju i održavaju predavanja, seminari i radionice sa ciljem informiranja i educiranja stručne i šire javnosti u svrhu preventivnog djelovanja, kao i sudjelovanja na brojnim znanstvenim, stručnim skupovima, predavanjima, radionicama, okruglim stolovima, webinarima, konferencijama i kongresima od kojih su neka:
Međužupanijski stručni skup: Edukacija odgojno-obrazovnih djelatnika o prevenciji ovisnosti zbog uporabe energetskih pića, nikotinskih vrećica, e-cigareta i novih duhanskih proizvoda u osnovnim i srednjim školama, Split
Edukacija i doedukacija za nove i stare savjetnike koji rade u Centrima za savjetovanje i testiranje na HIV, hepatitis B i C i spolno prenosive bolesti, Zagreb
PROGRAM PULS NADE, Zajednica SUSRET, Predavanje: „Napredne metode i intervencije: Stručni seminar o prevenciji krvlju i spolno prenosivih bolesti te smanjenju rizika od prekomjerne doze“
Radionica: „Promicanje prava osoba s mentalnim poremećajima i preporuke za reorjentaciju i transformaciju sustava zaštite mentalnog zdravlja“
Škola infektologije 2024., Split
Udruga veterana 4. gardijske brigade: savjetovanje i testiranje na HCV, pregled jetre (Fibroscan), Predavanje „Hepatitis C“
Javnozdravstvena akcija na Marjanu- Nordic walking Split Fest 2024. (Festival nordijskog hodanja i pješačenja)
Javnozdravstvena akcija savjetovanja i testiranja na HCV i pregled jetre elastografijom (Fibroscan) zatvorenika i djelatnika Zatvora u Šibeniku, Šibenik
Simpozij: „Mentalno zdravlje generacija na kojima svijet ostaje“, Split
Javnozdravstvena akcija AD Plastik Solin („Živjeti zdravo, Tvrtka-prijatelj zdravlja“)
Javnozdravstvena akcija Đardin, Split "Splitska poliklinika na otvorenom",SOZS, NZJZ SDŽ, Udruge veterana Domovinskog rata 158. brigade i 6. domobranske pukovnije
2. hrvatski epidemiološki dani Hrvatskog epidemiološkog društva HLZ, Tečaj trajnog medicinskog usavršavanja 1. kategorije „Moderna epidemiologija, postojeća znanja i nove perspektive“, Supetar
XV ECPD Međunarodna specijalistička škola "Suvremena dostignuća u prevenciji, liječenju i rehabilitaciji bolesti ovisnosti", glavna tema : „Bolesti ovisnosti i nasilje-uloga obitelji i društva“, Pula
EASL Kongres 2024, Milano
Zajednica Susret , Okrugli stol „Novi izazovi i perspektive u radu s ovisnicima“
Javnozdravstvena akcija „Tvrtka prijatelj zdravlja“, Cemex, Kaštel Sućurac (NZJZ SDŽ, HZJZ)
Nacionalna Reitox akademija o znanstveno utemeljenoj prevenciji, Zagreb (HZJZ, EUDA)
Seminar: Edukacija o sustavu upravljanja prema normi ISO 9001:2015 i edukacija za interne auditore Sustava za kvalitetu (CroCert, NZJZ SDŽ)
Konferencija Projekta „Socijalni plan SDŽ“ (SDŽ)
Simpozij „Hranom prema zdravlju“ (NZJZ SDŽ)
Konferencija „Razumijemo li dovoljno ovisnosti, Primjeri dobre kliničke prakse od prevencije do tretmana“, Zagreb

(Klinika za psihijatriju Vrapče i Zajednica Pape Ivana XXIII)
Simpozij „Multidisciplinarni pristup respiratornim infekcijama“ (NZJZ SDŽ)
Stručni skup „Korak bliže cilju eliminacije: otkrivanje propuštenih hepatoloških pacijenata“(HDBJ Hepatos, NZJZ SDŽ, KBC Split, Poliklinika Medpoint)
POP UP P@NEL stručni podcast
Online rizična seksualna ponašanja kod djece i mladih, Stručna edukacija edukatora
"Škola nepušenja", članak
"Kućni ljubimci i mentalno zdravlje", Radio emisija
RADIONICA #2: „Klik, scroll, share, block: od zabave i flerta do SU djece i mladih na društvenim mrežama“
"Rizčna ponašanja mladih", Radionica
Korištenje interneta i specifičnih online sadržaja kod djece i mladih-nalazi istraživanja i iskustva iz prakse, online predavanje
Prevencija vršnjačkog nasilja i cyberbullyinga- podrška školskom okruženju, Stručna edukacija edukatora
Škola nepušenja - 20. grupa polaznika, Radionica - petodnevnii program
"Kako preživjeti vlastiog savjetnika", Okrugli stol
Psihosocijalni aspekti ovisnosti o nikotinu, javnozdravstvena akcija
Škola nepušenja - 21. grupa polaznika, Radionica - petodnevnii program
“OBLIKOVANJE SUTRAŠNJE BRIGE ZA DJECU I MLADE: Kvaliteta i inovativnost u alternativnoj skrbi", Kongres
Rizici odrastanja u digitalno doba: perspektiva djece i roditelja, Konferencija
Konzumacija alkohola kod djece i mladih Splitsko dalmatinske županije – što možemo učiniti, Stručni skup
Nasilje kao vrh sante leda, skrivene posljedice nasilja u obitelji: "Nasilje među mladima u digitalno doba", Stručni skup
"Odrastanje u kulturi nagrađivanja i narcizma", Predavanje
Konzumacija energetskih pića kod djece i mladih, roditeljski sastanak
"Kako su nam mladi, djeca i odrasli?", roditeljski sastanak
Prevencija vršnjačkog nasilja i cyberbullyinga - podrška školskom okruženju- Ti i ja, prijatelja dva!, edukacija
"Utjecaj digitalnih medija na mentalno zdravlje djece", predavanje
Izazovi i perspektive odrastanja u digitalnom dobu, Stručni skup
KOCKANJE: Bačena kocka izazova pred teologiju i medicinu, znanstveno stručni skup
Korištenje mindfulnessa u radu s djecom i adolescentima, edukacija za stručnjake pomagačkih zanimanja
Dječji crtež u procjeni i tretmanu, edukacija za psihologe
Terapija igrom: vještine i intervencije u radu s djecom, edukacija za stručnjake koji rade s djecom
"Psihološka procjena, intervencija i nalaz i mišljenje", on line edukacija
35th FICE International World Congress “SHAPING TOMORROW'S CARE FOR CHILDREN AND YOUTH: Quality and innovation in alternative care”, Kongres
Razvoj sustava za evidenciju i tretman ovisnosti: alkohol, kockanje i videoigre, Stručni skup
Antropologija igre u postmodernizmu, Predavanje
"Pjesma kao sigurno mjesto: Kreativni put do emocija", on line predavanje

Usvojeni dokumenti

1.Izvješće o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana djelovanja na području ovisnosti za 2024. za Splitsko-dalmatinsku županiju
2. Izvješće o Specificiranim javnim rashodima za područje ovisnosti za 2024.g.za SDŽ
3.Akcijski plan djelovanja na području ovisnosti za razdoblje 2024.-2026. g. Splitsko-dalmatinske županije

Problemi u radu

U cilju poboljšanja rada prijedlozi su: bolja komunikacija i koordinacija svih dionika sustava, multidisciplinarnost

djelovanja uključujući sve oblike ovisnosti, te unaprjeđenje institucionalne i stacionarne psihijatrijske djelatnosti za djecu I adolescente na području Splitsko-dalmatinske županije.

Oblici suradnje i slično

Provedena uspješna suradnja sa brojnim institucijama: Savjet za zdravlje SDŽ, Nastavni zavod za javno zdravstvo SDŽ, HZJZ, , Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Ministarstvo zdravstva RH, Klinički bolnički centar Split: Klinika za pedijatriju, Klinika za psihijatriju, Klinika za infektologiju, Ministarstvo pravosuđa, Dom zdravlja Split, Medicinski fakultet Sveučilišta u Splitu, Sveučilišni odjel zdravstvenih studija Split, Kineziološki fakultet Split, Filozofski fakultet Split, Udruga Most, Hrvatsko društvo za bolesti jetre Hepatos, Udruga Help, Udruga "Zajednice Pape Ivana XXIII", Zajednica Susret, Udruga San Patrignano, Liga za prevenciju ovisnosti, ANST 1700, RETO centar, Zajednica Mondo Nuovo, Udruga Mentor, Udruge branitelja i veterana domovinskog rata, Udruga Most i Prihvatilište za beskućnike, Zdravstvena škola, Turističko-ugostiteljska škola, Škola za dizajn, grafiku i održivu gradnju Split, Odgojno-obrazovne ustanove na području SDŽ, AZOO podružnica Split, Klub za mlade-Info Zona, Ženski đački dom u Splitu, Prekršajni sud, Općinski sud, Državno odvjetništvo, Zavod za socijalni rad, Obiteljski centar, Centar za pružanje usluga u zajednici Split, Centar za sigurniji internet Split, Ured pravobraniteljice za djecu Split, Probacijski ured Split, Zatvor u Splitu, Caritas, Odbor za prevenciju grada Splita, grada Solina i grada Makarske kao i druge relevantne institucije na području SDŽ, mediji.

Ciljevi županijske politike prema Akcijskom planu

Ciljevi županijske politike prema Akcijskom planu su koordinirano, sustavno i učinkovito suzbijanje ovisnosti na području SDŽ primjenom mjera: smanjenje zdravstvenih i socijalnih posljedica ovisnosti djelovanjem na smanjenje trendova uporabe droga među djecom i mladima, unapređenjem kvalitete preventivnih programa, programa liječenja i rehabilitacije ovisnika, programa pomoći i zaštite obitelji, osvještavanjem problema ovisnosti i smanjenjem stigmatizacije ovisnika i članova njihovih obitelji, upoznavanje stručnih suradnika i svih koji rade s mladima na pojavnost novih psihoaktivnih supstanci i ponašajne ovisnosti, naročito vezane uz moderne tehnologije.

Utrošena financijska sredstva za područje suzbijanja ovisnosti (zlouporabe droga)

Iz proračuna županije: 95. 732, 97 EUR
Iz proračuna gradova: 59. 465, 14 EUR (Grad Split)
Sveukupno: 155. 198, 11 EUR

Popis ustanova i organizacija koje djeluju u području suzbijanja zlouporabe droga na području županije

Socijalne ustanove: Zavod za socijalni rad- područje SDŽ, Obiteljski centar, Centar za odgoj i obrazovanje "Slava Raškaj", Centar za pružanje usluga u zajednici, Caritas Nadbiskupije Split…
Zdravstvene ustanove: Nastavni zavod za javno zdravstvo SDŽ: Služba za mentalno zdravlje, Savjetovalište za zaštitu zdravlja djece i mladih, Služba za epidemiologiju, Savjetovalište za anonimno i besplatno testiranje na virusne hepatitise i HIV, Služba za školsku i sveučilišnu medicinu, KBC Split, Dom zdravlja SDŽ, u suradnji Medicinski fakultet Sveučilišta u Splitu, Sveučilište u Splitu, SOZS, Sveučilište u Splitu…
Nevladine organizacije: Udruga SAN PATRIGNANO SPLIT, Udruga MOST, Udruga MENTOR, Savjetovalište LANTERNA, Kulturna udruga mladih KUM Proložac, Humanitarna organizacija ZAJEDNICA SUSRET, Hrvatsko društvo za bolesti jetre HEPATOS SPLIT, Udruga HELP, Udruga ANST 1700, Udruga SAN LORENZO, Zajednica CENACOLO, Liga za prevenciju ovisnosti, Udruga Zajednica PAPA IVAN XXIII, Udruga RETO centar , Feniks Split, Županijska zajednica klubova liječenih alkoholičara-Split, Solin, Kaštela, Imotski, KLOK, Gradsko društvo Crvenog križa Split, Društvo Crvenog križa Splitsko-dalmatinske županije…

Podatci o broju liječenih ovisnika od strane službi za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti (SZPO)

Sveukupan broj ovisnika o drogama: 750
Broj opijatskih ovisnika u prethodnoj godini: 620
Broj novopridošlih opijatskih ovisnika u prethodnoj godini: 15
Broj konzumenata ostalih droga (ekstazi, marihuana, kokain, speed i druge) u prethodnoj godini: 130

Broj novopridošlih konzumenata ostalih droga (ekstazi, marihuana, kokain, speed i druge) u prethodnoj godini: 68

Stopa liječenih ovisnika na području županije: 304,1 (Stope na 100.000 stanovnika dobi od 15 do 64 godina Popis stanovništva 2021., DZS, Izvješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2023. godini, HZJZ)

Izvješće o suradnji Službi za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti s nadležnim ustanovama (CZSS, DO, županijski uredi, NVO i druge relevantne ustanove) na području županije

Tijekom 2024. g. Služba za mentalno zdravlje je imala brojne kontakte i suradnju sa svim relevantnim institucijama na području SDŽ, a u skladu sa Nacionalnom strategijom i Akcijskim planom.

Trend zlouporabe droga i vrste droga i ovisnosti koje su se tijekom prethodne godine pojavljivale na razini županije, ocjena trenda zlouporabe droga u odnosu na prethodnu izvještajnu godinu

Osnovni podaci o ovisnicima u programu liječenja-Pompidoue grupa je obrazac koji se ispunjava prilikom prvog dolaska ovisnika u tekućoj godini, kao korisnika usluga Odjela za tretman i nadzor nad ovisnostima. Tako prikupljeni podatci čine Registar ovisnosti SDŽ, te dio Registra ovisnika RH. Na temelju upisanih Pompidou obrazaca rade se brojne analize, prate trendovi, na temelju tih analiza pišu se izvješća na razne adrese: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ured za zdravstvo, socijalnu skrb i demografiju SDŽ, kao i za izvješća unutar NZJZa. Od travnja 2018. godine podatci o broju liječenih ovisnika i Registar ovisnika dio je Apis platforme i Sustava NAJS.
Prema Registru ovisnika SDŽ za 2024. g. imamo 750 prijava, odnosno 750 ovisnika je koristio usluge Odjela za tretman i nadzor nad ovisnostima. Većina korisnika su muškarci te čine 86% (N=642). Od ukupnog broja, njih 93% (N=696) su stanovnici naše županije. Najveći udio ovisnika dolazi samoinicijativno, njih 72% (N=537). Evidentna je suradnja sa drugim institucijama poput zdravstvenih i liječnicima primarne zdravstvene zaštite, Državnim odvjetništvom i sudom, Hrvatskim zavodom za socijalni rad i sl.
U izvještajnom razdoblju 114 ovisnika je prvi puta došlo na liječenje u Službu za mentalno zdravlje NZJZ SDŽ. Od njih 114, 83 osoba nikada ranije nigdje nije potražio/la pomoć, dok je preostalih 31 bilo u nekoj drugoj instituciji. Nadalje od 114 osoba, 32 je došlo zbog ovisnosti o opijatima, a 82 zbog problema sa neopijatima. Od novoprijavljenih 83 osoba, 15 je došlo zbog ovisnosti o opijatima, a 68 zbog problema sa neopijatima. U ukupnom uzorku ovisnika, 83% (N=620) su opijatski ovisnici, a 17% (N=130) su konzumenti neopijatskih sredstava ovisnosti.
Prema podatcima Registra ovisnika, najveći broj ovisnika dolazi u Službu za mentalno zdravlje, Odjel za tretman i nadzor nad ovisnostima zbog ovisnosti o heroinu, njih 81% (N=605). Prema izjavama ovisnika, većina, njih 87% je svoj ovisnički period započela eksperimentiranjem sa kanabinoidima. Upravo je zbog toga veliki značaj Savjetovališta za mentalno zdravlje.
Nadalje, 65% (N=489) ovisnika je intravenozno uzimalo sredstvo ovisnosti. Protekli mjesec je 3% (N=23) ovisnika koristilo sredstvo intravenozno, što upućuje kako dolazak ovisnika u Službu za mentalno zdravlje ima preventivno djelovaje na širenje zaraze krvlju prenosivih bolesti kao i na smanjenu uporabu sredstva ovisnosti, čime se prevenira kriminalitet na ulicama naše županije. Većina ovisnika, njih 78% je prekršilo zakon i to uglavnom kada su počeli uzimati teža sredstva ovisnosti (45%, N=336). Na temelju podataka koje nam je ustupio Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Služba za suzbijanje ovisnosti, 72% ovisnika nema sudskih problema u trenutku prvog kontakta u tekućoj godini. Nadalje, osobe koje su prvi puta došle na liječenje, imaju viši udio sadašnjih sudskih problema i to u vezi sa ovisnosti, što upućuje na zaključak kako redoviti nadzor nad ovisnicima smanjuje sudske probleme, odnosno, stopu kriminalitteta na području Splitsko dalmatinske županije.

Tijekom 2024. g. na području SDŽ: broj liječenih osoba je bio u blagom padu u odnosu na prethodnu godinu (2012. g.-1026, 2013. g.-1063, 2014. g.-1026, 2015. g.-1049, 2016.g.- 924, 2017.g. –1016, 2018. g – 1077, 2019.g. – 1063, 2020.g. – 941, 2021.g. – 797, 2022.g. – 815, 2023. g – 756, 2024. g -750).
U okviru institucionalnog liječenja ovisnosti, najveći udio liječenih su bili opijatski ovisnici (2012. g.-906, 2013. g.-930, 2014. g.-963, 2015. g.-923, 2016.g.- 842, 2017.g. –888, 2018. g – 897, 2019.g. – 880, 2020.g. – 795, 2021.g – 674, 2022.g – 697, 2023. g -656, 2024. g -620).

Stopa liječenih ovisnika na području županije: 304,1 (HZJZ)
Prema dostupnim podacima o stopi liječenih ovisnika SDŽ je na 5.mjestu, iza Istarske, Zadarske, Šibensko-kninske i Primorsko-goranske, ali i nadalje među 7 županija koje imaju stope veće od stope za Republiku Hrvatsku: 239,4 (HZJZ). Trend u odnosu na prethodnu godinu je stabilan stagnacijski. Mali iskorak bilježimo u porastu broja nikad liječenih. Trend u proteklih 5 godina bilježi pad korisnika. Trend udjela opijatskih ovisnika u ukupnom broju ovisnika je stabilan. Udio novih ovisnika je do prošle godine proporcionalno opadao te se ove godine vratio za na razinu iz 2020. godine. Trend udjela novih opijatskih ovisnika, nakon anomalija zabilježenih 2020. i 2021. godine zauzima stabilan obrazac od 20% opijatskih ovisnika u ukupnom broju nikad liječenih.

U 2024. g. postignuti su vrlo dobri ishodi programa kako univerzalne prevencije tako i indicirane i selektivne, kao i nadzora nad ovisnostima. Nema značajnog porasta broja ovisnika o opijatima i sve su starije životne dobi što je sigurno pokazatelj dobre politike tretmana i skrbi.

Izvor: Pompidou grupa, Služba za mentalno zdravlje NZJZ SDŽ, HZJZ

Broj i vrsta preventivnih i drugih programa koje je Služba provodila na razini županije i drugi relevantni podaci o stanju i kretanju zlouporabe droga na području županije

Univerzalna prevencija:
1.Projekt „Pretežno vedro“ 2.Projekt „Status online!“
3.Projekt „Plakati za dušu“
4.Projekt „Oko stola“
5. Projekt “Tu i tamo”
6. Projekt “Zdrave ideje”

Selektivna prevencija:
1. Savjetovalište za djecu i mlade “
E- savjetovalište „Pitaj? Ne skitaj !“
2. Savjetovalište za besplatno i anonimno testiranje na virusne hepatitise i HIV NZJZ SDŽ

Indicirana prevencija:
1.Izvanbolničko liječenje konzumenata i ovisnika o psihoaktivnim tvarima
2.Projekt: „Škola nepušenja“
3.Projekt „Praćenje i analiza doza supstitucijske terapije“

Projekti u suradnji sa drugim institucijama: 1.Projekt „Ca je covik!?“
2.Javnozdravstveni projekt „O’sjeti…!“
3.Projekt: „A da je tvoje dijete” Zajednica Papa Ivan XXIII
4.Projekt „Sloboda od zaraznih bolesti iza rešetaka“ Hepatos
5.Projekt „Linkage to care“ Mobile Info Hep Centar, Hepatos
6.Projekt resocijalizacije #NITŽIVOTA Zajednica Papa Ivan XXIII
7.Program resocijalizacije #ZvukTišine Zajednica Papa Ivan XXIII
8.Projekt resocijalizacije - ESF PROJEKT: „Povećanje dostupnosti izvaninstitucijskih socijalnih usluga za ovisnike“ Dom za ovisnike "Zajednica Susret"
9.Program resocijalizacije Tenda Dom za ovisnike "Zajednica Susret"
10.Projekt Benjamin “Zajednica Susret”
11.Projekt Puls nade “Zajednica Susret”
12.Program resocijalizacije RETO Centar
13. Program „Moj zdravi stil“ Ambidekster klub
14.„POMAK – Podrška mladima u aktivnoj brizi za vlastito zdravlje“ i „Snaga je u meni“ Mentor
15. Projekt „Kreativni pomak – avantura promjene“ Udruga ANST 1700

16. Školski preventivni programi na području SDŽ
17. Preventivni program „ZDRAV ZA 5“ i Preventivni program „ZAJEDNO VIŠE MOŽEMO“ PU SDŽ
18. „Nije to moja šema – Program univerzalne prevencije ovisnosti“ Udruga MoSt
19. „Trening životnih vještina za mlade „ Liga za prevenciju ovisnosti“

Sveukupno utrošena sredstva za provedbu istraživanja iz proračuna županije:
Broj kaznenih djela vezanih uz zlouporabu droga na području županije: 288
Broj prekršajnih prijava vezanih uz zlouporabu droga na području županije: 2181
Broj zapljena: 2415

Vrste zaplijenjenih droga
Heroin – 620, 58 gr
Metadon otopina – 100 ml Marihuana – 123820,00 gr Biljka cannabis – 250 kom Hašiš – 5908,02 gr
LSD – 48 doza
Kokain – 2805, 00 gr
MDMA i derivati (ecstasy)– 8647,83 g Amfetamin – 54255,83 gr Metaamfetamin – 508,00 gr
Ketamin – 885,33 gr
Lijekovi s liste droga – 2379 kom